Z.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XL
A
59
NAPOLI

59

XLa 59

Digitized by Google

[illegible]

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. III · NAPOLI ·

AMSTELODAMI.
Apud JANSSONIO-WAESBERGIOS. 1718.

BIBLIOTECA NAZIONALE "V. E. III" - NAPOLI -

Digitized by Google

VITA Q. HORATII FLACCI

E vetusto codice Blond. descripta.

QUintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino & exactionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, cum illi quidam exprobrasset in altercatione, Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? Bello Philippensi excitus à M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit: victisque partibus venia impetrata, scriptum Quaestorium comparavit. ac primo Maecenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quantopere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate,

Ni te visceribus meis Horati
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis Esquiliis tali ad Augustum elogio,

Horatii Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem scripto significat: Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum, nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adjuvabit. Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere desiit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subjeci. Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris: recte enim & non temere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. *Et rursus:* Tui qualem habeo

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. III
BIBLIOTECA NAZIONALE

habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire: nam incidit ut illo coram fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονοῦμεν. Praeterea saepe eum inter alios jocos, purissimum penem, & homuncionem lepidissimum appellat, unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuo .... ut non modo Sæculare carmen componendum injunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum: eumque coëgerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere. Post Sermones vero lectos quosdam, nullam sui mentionem habitam ita sit questus: Irasci me tibi scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris familiaris nobis esse? Expressitque Eclogam, cujus initium est,

Cum tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus: qualis & à semetipso in Satyris describitur, & ab Augusto hac epistola: Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego (ne accusem brevitatem) quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne majores libelli tui sint quam ipse es: sed tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, cum circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui. Ad res Venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut quocumque respexisset, ibi ei imago coitus referretur Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini: domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi sub ejus titulo, & epistola prosa oratione quasi commendantis se Maecenati; sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, epistola obscura: quo vitio minime tenebatur. Natus est VI. id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kal. Decemb. C. Mario

Cen-

Censorino & C. Asinio Gallo Coss. post nonum & quinquagesimum annum, haerede Augusto palam nuncupato, cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquiliis juxta Maecenatis tumulum.

Ejusdem Horatii vita, in eodem codice aliter descripta.

QUintus Horatius Flaccus libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigravit. quem cum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, parcissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo tribunus militum civili bello militavit: captusque à Cæsare post multum tempus, beneficio Mæcenatis non solum servatus, sed etiam in amicitiam receptus est. quapropter Mæcenati & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit autem Carminum lib. IV. Epoden I. Carmen Sæculare. Sermonum lib. II. Epistolarum II. De arte poëtica I. Commentati sunt in illum Porphyrion, Modestus, Helenius Acron. Omnium autem optime Acron.

TESTIMONIA
de Scriptis
HORATII.

M. Fabius Quintilianus, De Lyricis Horatii.

AT Lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus. Nam & insurgit aliquando, & plenus est jucunditatis, & gratiae, variis figuris & verbis felicissimè audax.

De iisdem Petronius.

PRaeterea curandum est, ne sententiae emineant extra corpus orationis expressae, sed intexto vestibus colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas.

De Satyris Quintilianus.

SAtyra quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius: qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut cum non ejusdem modo operis autoribus, sed omnibus poëtis praeferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores praecipuus.

De iisdem autor libri, De causis corruptæ eloquentiæ.

SEd vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem, De autore.

EXigitur enim jam ab oratore etiam poëticus decor: non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, sed ex Horatii & Virgilii & Lucani sacrario prolatus.

Q. HORATII FLACCI ARMINUM

LIBER I.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

Alios aliis rebus duci, se lyricorum versuum studio teneri.

MÆcenas atavis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
ollegisse juvat, metaque fervidis
vitata rotis, palmaque nobilis
errarum dominos evehit ad Deos.
lunc, si mobilium turba Quiritium
:ertat tergeminis tollere honoribus:
llum, si proprio condidit horreo
)uicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Numquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rateis
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra juvant, & lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata. manet sub Jove frigido
Venator teneræ conjugis immemor,
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit tereteis Marsus aper plagas.
Me doctarum ederae praemia frontium
Dis miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori

Secernunt populo: si neque tibias
Euterpe cohibet: nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton:
Quod si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

ODE II.

Deos omnes iratos esse Romanis, ob Caesaris caedem: unam imperii spem in Augusto constitutam.

JAm satis terris nivis, atque dirae
Grandinis misit pater, & rubente
Dextera sacras jaculatus arceis,
Terruit urbem:
Terruit genteis, grave ne rediret
Seculum Pyrrhae nova monstra questae:
Omne cum Proteus pecus egit altos
Visere monteis:
Piscium & summa genus haesit ulmo,
Nota quae sedes fuerat columbis:
Et superjecto pavidae natarunt
Æquore damae:
Vidimus flavum Tiberim retortis
Littore Etrusco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis,
Templaque Vestae:
Iliae dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus & sinistra
Labitur ripa, Jove non probante, uxorius amnis.
Audiet civeis acuisse ferrum,
Quo graves Persae melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divum populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctae minus audientem
Carmina Vestam?
Cui dabit parteis scelus expiandi
Jupiter? tandem venias precamur
Nube candenteis humeros amictus
Augur Apollo:

Sive

: tu mavis Erycina ridens,
ım Jocus circumvolat, & Cupido:
e neglectum genus, & nepotes
Respicis auctor,
u, nimis longo satiate ludo;
em juvat clamor, galeaeque leves,
er & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem;
ve mutata juvenem figura,
es in terris imitaris, almae
lius Majae, patiens vocari
Caesaris ultor.
rus in coelum redeas, diuque
aetus intersis populo Quirini:
leve te nostris vitiis iniquum
Ocyor aura
ollat. hic magnos potius triumphos,
lic ames dici pater, atque princeps:
Neu sinas Medos equitare inultos
Te duce Caesar.

IN VIRGILIUM ATHENAS PROFICISCENTEM.

ODE III.

Secundam ei navigationem precatur, deinde occasionem nactus, hominum audaciam detestatur.

SIc te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictus aliis, praeter Iapyga,
Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animae dimidium meae.
Illi robur, & aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristeis Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriae
Major, tollere seu ponere vult freta.

Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infameis ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impiae
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas:
Audax Japeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem aetheria domo
Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Coelum ipſum petimus ſtultitia: neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

AD L. SEXTIUM CONSULAREM.

ODE IV.

Adventu Veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

SOlvitur acris hyems grata vice Veris, & Favonî:
Trahuntque ſiccas machinae carinas:
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni:
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna:
Junctæque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graveis Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt ſolutae.
Nunc & in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu

ı poſcat agnam, ſive malit hædum.
la mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
gumque turreis. ô beate Sexti, (gam,
ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare lon-
n te premet nox, fabulæque manes,
omus exilis Plutonia: quo ſimul mearis,
:c regna vini ſortiere talis,
tenerum Lycidam mirabere: quo calet juventus
ınc omnis, & mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM.

ODE V.

liſeros eſſe qui illius amore teneantur. ſe ex eo, tanquam è naufragio, enataſſe.

Uis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam,
plex munditiis? heu quoties fidem,
ıatoſque deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,
i nunc te fruitur credulus aurea!
i ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis? miſeri, quibus
:entata nites. me tabula ſacer
›tiva paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

AD VIPSANIUM AGRIPPAM.

ODE VI.

ella ab eo geſta a Vario cantatum iri: ſe conviviis tantum, & amoribus deſcribendis aptum eſſe.

Criberis Vario fortis, & hoſtium
Victor Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox navibus, aut equis
Miles te duce geſſerit.
Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelcidae

Peleidae ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſeï,
Nec ſaevam Pelopis domum.
Conamur tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyrae muſa potens vetat
Laudes egregii Caeſaris, & tuas
Culpa deterere ingenî.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos convivia, nos proelia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, ſive quid urimur,
Non praeter ſolitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM CONSULAREM.

ODE VII.

Alias aliis, ſibi Tiburtinam regionem placere; Cohortatio ad voluptates.

LAudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen;
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſigneis; aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus unum opus eſt, intactae Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare: &
Undique decerptae frondi praeponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteiſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedaemon,
Nec tam Lariſſae percuſſit campus opimae;
Quam domus Albuneae reſonantis,
Et praeceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila coelo
Saepe Notus; neque parturit imbreis
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitaeque labores
Molli, Plance, mero: ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent: ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque

Cum

Cum fugeret: tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſteis affatus amicos,
Quo nos cumque feret melior fortuna parente
Ibimus, ô ſocii, comiteſque.
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro.
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes pejoraque paſſi
Mecum ſaepe viri, nunc vino pellite curas
Cras ingens iterabimus aequor.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

Obſcure juvenem quendam, ut amore perditum, notat.

Lydia dic, per omneis
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris, atque ſolis.
Cur neque militaris
Inter aequales equitet: Gallica nec lupatis
Temperet ora fraenis.
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſaepe diſco,
Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Trojae
Funera: ne virilis
Cultus in caedem, & Lycias proriperet catervas?

AD TALIARCHUM.

ODE IX.

Hyeme indulgendum voluptati.

Vides, ut alta ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Silvae laborantes: geluque
Flumina conſtiterint acuto?

Diſſolve

Dissolve frigus, ligna super foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche, merum diota;
Permitte Divis cætera: qui simul
Stravere ventos æquore fervido
Deprœlianteis, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid sit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone: nec dulceis amores
Sperne puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & campus, & areæ,
Lenesque sub noctem susurri
Composita repetantur hora.
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellae risus ab angulo,
Pignusque dereptum lacertis
Aut digito male pertinaci.

IN MERCURIUM.

ODE X.

MErcuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, & decoræ
More palaestræ:
Te canam magni Jovis, & Deorum
Nuntium, curvaeque lyrae parentem,
Callidum: quidquid placuit jocoso
Condere furto.
Te, boveis olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.
Quin & Atreidas duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalosque igneis, & iniqua Trojae
Castra fefellit.
Tu pias laetis animas reponis
Sedibus: virgaque levem coërces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus, & imis.

AD LEUCONOEN.

ODE XI.

Indulgendum voluptati, omissa futurorum cura.

Tu ne quaesieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dî dederint Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros, ut melius, quidquid erit, pati:
Seu plureis hiemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. sapias: vina liques: & spatio brevi
Spem longam reseces, dum loquimur, fugerit invida
Ætas. carpe diem, quam minimum credula postero.

AD AUGUSTUM.

ODE XII.

Diis, heroibus, virisque aliquot claris laudatis, postremo commendat Augustum.

Quem virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumis celebrare Clio?
Quem deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem temere insecutæ
Orphea silvæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis parentis
Laudibus? qui res hominum, ac deorum,
Qui mare, & terras, variisque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipso:
Nec viget quidquam simile, aut secundum;
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Proeliis audax neque te silebo
Liber, & sævis inimica virgo

Belluis

Belluis: nec te metuende certa
    Phœbe sagitta.
Dicam & Alciden, pucrosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
    Stella refulsit,
Defluit saxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax (quod sic voluero) ponto
    Unda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasceis, dubito, an Catonis
    Nobile letum.
Regulum, & Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paulum superante Poeno,
Gratus insigni referam Camoena,
    Fabriciùmque.
Hunc, & incomtis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Saeva paupertas, & avitus apto
    Cum lare fundus.
Crescit occulto velut arbor aevo
Fama Marcelli. micat inter omneis
Julium sidus, velut inter igneis
    Luna minores.
Gentis humanae pater, atque custos
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
    Caesare regnes.
Ille seu Parthos Latio imminenteis
Egerit justo domitos triumpho:
Sive subjectos Orientis oris
    Seras & Indos:
Te minor latum reget aequus orbem,
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
    Fulmina lucis.

AD

AD LYDIAM.

ODE XIII.

Dolet sibi Telephum anteponi.

CUm tu Lydia Telephi
Cervicem roseam, & cerea Telephi
Laudas brachia, vae meum
Fervens difficili bile tumet jecur:
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa sede manet: humor & in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus maceret ignibus.
Uror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicae mero
Rixae: sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Laedentem oscula, quae Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

ODE XIV.

In Brutum bellum civile reparantem.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus: ô quid agis? fortiter occupa
Portum: nonne vides, ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius Africo,
Antennaeque gemant? ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius
Aequor? non tibi sunt integra lintea:
Non di, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica Pinus,
Silvae filia nobilis,
Jactes & genus, & nomen inutile?

Nil pictis timidus navita puppibus
  Fidit. tu, nisi ventis
    Debes ludibrium, cave,
Nuper sollicitum quae mihi taedium,
Nunc desiderium, curaque non levis,
  Interfusa nitenteis
    Vites aequora Cycladas.

ODE XV.

Nerei vaticinium de ruina Trojae.

PAstor cum traheret per freta navibus
Idaeis Helenam perfidus hospitam:
Ingrato celeres obruit otio
  Ventos, ut caneret fera
Nereus fata: Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
  Et regnum Priami vetus.
Eheu: quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti! jam galeam Pallas, & aegida,
  Currusque, & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris praesidio ferox,
Pectes caesariem: grataque foeminis
Imbelli cithara carmina divides:
  Nequicquam thalamo graveis
Hastas, & calami spicula Cnossii
Vitabis, strepitumque, & celerem sequi
Ajacem. tamen, heu, serus adulteros
  Crineis pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuae
Gentis, non Pylium Nestora respicis?
Urgent impavidi te Salaminius
  Teucer, te Sthenelus sciens
Pugnae, sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces. ecce furit te reperire atrox
  Tudides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
  Non hoc pollicitus tuae.

Iracunda diem proferet Ilio,
Matronisque Phrygum classis Achillei.
Post certas hiemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

PALINODIA.

ODE XVI.

Veniam petit à puella, quam jambis laserat.

O Matre pulcra filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones jambis: sive flamma,
Sive mari libet Adriano.
Non Dyndimene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber aeque, non acuta
Sic geminant Corybantes aera,
Tristeis ut ire: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec saevus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam; & insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.
Irae Thyesten exitio gravi
Stravere: & altis urbibus ultimae
Stetere causae cur perirent
Funditus: imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem, me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor: & in celeres jambos
Misit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quaero tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM.

ODE XVII.

Invitat eam in Lucretilem.

VElox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus: & igneam

Defen-

Defendit aestatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos,
Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latenteis, & thyma deviae
Olentis uxores mariti:
Nec virideis metuunt colubras,
Nec Martialeis haedilia lupos:
Utcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & Usticae cubantis
Laevia personuere saxa.
Di me tuentur: dis pietas mea,
Et musa cordi est. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, Caniculae
Vitabis aestus: & fide Teïa
Dices laboranteis in uno
Penelopen, vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Proelia: nec metues protervum
Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinenteis injiciat manus,
Et scindat haerentem coronam
Crinibus, immeritamque vestem.

AD QUINCTILIUM VARUM.

ODE XVIII.

Vini potu moderato hilarari animum, immoderato rixas excitari.

NUllum, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tyburis, & moenia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines,
Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius Bacche pater, teque decens Venus?
At ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata; monet Sithoniis non levis Euius:

Cum

Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi. non ego te candide Bassareu
Invitum quatiam; nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. saeva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui:
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem:
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA.

ODE XIX.

Se illius amore uri.

MAter saeva Cupidinum,
  Thebanaeque jubet me Semeles puer
Et lasciva licentia
  Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glycerae nitor
  Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
  Et vultus nimium lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
  Cyprum deseruit. nec patitur Scythas,
Et versis animosum equis
  Parthum dicere: nec quae nihil attinent.
Hic vivum mihi cespitem, hic
  Verbenas pueri ponite, thuraque
Bimi cum patera meri.
  Mactata veniet lenior hostia.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Invitat eum ad convivium minime sumptuosum.

VIle potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
Conditum levi; datus in theatro
    Cum tibi plausus,
Care Maecenas eques: ut paterni
Fluminis ripae, simul & jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
    Montis imago.
Caecubum, & proelo domitam Caleno

Tu bibes uvam, mea nec Falernae
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

ODE XXI.

Seculare Carmen.

DIanam tenerae dicite virgines:
Intonſum pueri dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos laetam fluviis, & nemorum coma,
Quaecunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrimoſum, hic miſeram famem,
Peſtemque à populo, & principe Cæſare in
Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

AD ARISTIUM.

ODE XXII.

Vitae integritatem & innocentiam ubique eſſe tutam.

INteger vitae, ſceleriſque purus
Non eget Mauri jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida ſagittis
Fuſce, pharetra:
Sive per Syrteis iter aeſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quae loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſilvâ lupus in Sabinâ,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris

Daunia

Daunia in latis alit aesculetis:
Nec Jubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura:
Quod latus mundi, nebulae, malusque
Jupiter urget:
Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.

ODE XXIII.

Non esse jam quod virileis complexus, vire matura, extimescat.

VItas hinnuleo me similis Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum & silvae metu.
Nam seu mobilibus vitis inhorruit
Ad ventum foliis; seu virides rubum
Dimovere lacertae;
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Getulusve leo, frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

AD VIRGILIUM.

ODE XXIV.

Deflet Quintilii mortem.

QUis desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? praecipe lugubres
Cantus Melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Urget? cui pudor, & justitiae soror
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando ullum invenient parem?

Multis ille quidem flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu, non ita creditum,
Poscis Quinctilium Deos.
Quod si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem:
Non vanae redeat sanguis imagini:
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum. sed levius fit patientia,
Quicquid corrigere est nefas.

AD LYDIAM.

ODE XXV.

Insultat ei, quod, jam vetula, vicissim à juvenibus contemnatur.

PArcius junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi somnos adimunt: amatque
Janua limen:
Quae prius multum facileis movebat
Cardines. audis minus, & minus jam,
Me tuo longas pereunte nocteis
Lydia dormis.
Invicem moechos anus arroganteis
Flebis, in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub interlunia vento:
Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeviet circa jecur ulcerosum,
Non sine questu.
Laeta quod pubes edera virenti
Gaudeat, puella magis atque myrto,
Aridas frondeis hiemis sodali
Dedicet Hebro.

DE ÆLIO LAMIA.

ODE XXVI.

Se, soluto animo, velle Lamiam laudare.

MUsis amicus, tristitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis, quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. ô quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiae coronam
Pimplea dulcis. nil sine te mei
Possunt honores, hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque, tuasque decet sorores.

ODE XXVII.

Ad sodaleis inter pocula rixanteis.

NAtis in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracum est. tollite barbarum
Morem: verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino, & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat. impium
Lenite clamorem sodales,
Et cubito remanete presso.
Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. quae te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuoque semper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus, ah miser
Quanta laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flamma.
Quae saga, quis te solvere Thessalis Magus

Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimaerae.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas nauta cuidam respondens, omnibus esse moriendum, oransque ne se insepultum jacere patiatur.

TE maris & terrae. numeroque carentis arenae
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera, nec quicquam tibi prodest
Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit & Pelopis genitor conviva deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoïden iterum Orco
Demissum quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem morti concesserat atrae,
Judice te, non sordidus auctor
Naturae, verique. Sed omneis una manet nox,
Et calcanda semel via leti.
Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
Exitio est avidis mare nautis.
Mista senum, ac juvenum densantur funera. nullum
Saeva caput Proserpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu nauta vagae ne parce malignus arenae
Ossibus, & capiti inhumato
Particulam dare. sic quodcunque minabitur Eurus,
Fluctibus Hesperiis, Venusinae
Plectantur silvae te sospite, multaque merces,
Unde potest, tibi defluat aequo
Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere forsan.
Debita jura, vicesque superbae
Te maneant ipsum. precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla resolvent.

Quan-

Quanquam festinas, non est mora longa, licebit
Injecto ter pulvere curras.

AD ICCIUM.

ODE XXIX.

Mirum quiddam & monstri simile dicit esse, eum à philosophia studio ad militiam transisse.

ICci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras
Non ante devictis Sabaeae
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas, quae tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Cum tu coëmtos undique nobileis
Libros Panaeti, Socraticam & domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

AD VENEREM.

ODE XXX.

Ut in aedem Glycera veniat.

O Venus regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.
Fervidus tecum puer, & solutis
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriusque.

ODE XXXI.

Quid petendum ab Apolline.

QUid dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniae segetes feracis:
Non aestuosae grata Calabriae
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum:
Non rura, quae Liris qnieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna vitem: dives & aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce;
Dis charus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens aequor Atlanticum
Impune. me pascunt olivae,
Me cichorea, levesque malvae.
Frui paratis & valido mihi
Latoë dones: & precor integra
Cum mente, nec turpem senectam,
Degere, nec cithara carentem.

ODE XXXII.

Ad Lyram ne desistat canere.

POscimur, si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat, & plureis: age, dic Latinum
Barbite carmen,
Lesbio primum modulate civi:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim:
Liberum, & Musas, Veneremque, & illi
Semper haerentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phoebi, & dapibus supremi
Grata testudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cumque salve
Rite vocanti.

AD

AD ALBIUM TIBULLUM.

ODE XXXIII.

Solatur eum aliorum exemplo, qui amantes, non redamentur.

Albi, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glycerae, neu miserabileis
Decantes elegos, cur tibi junior
  Laesa praeniteat fide.
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in asperam
Declinat Pholoën, sed prius Appulis
  Jungentur capreae lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic visum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos sub juga ahenea
  Saevo mittere cum joco.
Ipsum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriae
  Curvantis Calabros sinus.

AD SEIPSUM.

ODE XXXIV.

Poenitere se irreligiosum extitisse, dum Epicureos sectaretur.

Parcus Deorum cultor, & infrequens,
Insanientis dum sapientiae
  Consultus erro: nunc retrorsum
    Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos. namque Diespiter
Igni corusco nubila dividens,
  Plerumque per purum tonanteis
    Egit equos, volucremque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & invisi horrida Taenari
  Sedes, Atlanteusque finis
    Concutitur. valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens. hinc apicem rapax
  Fortuna cum stridore acuto
    Sustulit; hic posuisse gaudet.

AD

AD FORTUNAM.

ODE XXXV.

Orat Fortunam ut servet Caesarem in Britannos ire meditantem.

O Diva, gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequoris,
Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythae,
Urbesque, gentesque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Injurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma cessanteis, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te semper anteit saeva necessitas,
Clavos trabaleis, & cuneos manu
Gestans ahena: nec severus
Uncus abest, liquidumque plumbum.
Te spes, & albo rara fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat
Utcunque mutata potenteis
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici,
Ferre jugum pariter dolosi.
Serves iturum Caesarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu, cicatricum, & sceleris pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus
AEtas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manus juventus
Metu Deorum continuit? quibus

Peper-

Pepercit aris? ô utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetas, Arabasque ferrum.

AD POMPONIUM NUMIDAM.

ODE XXXVI.

Gratulatur Numidae amico faustum in patriam reditum.

ET thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine debito
Custodes Numidae Deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula,
Quam dulci Lamiae. memor
Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque simul togae.
Cressa ne careat pulchra dies nota,
Neu promptae modus amphorae,
Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat amystide:
Neu desint epulis rosae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis ederis ambitiosior.

AD SODALEIS.

ODE XXXVII.

Sodales suos ad laetitiam hortatur ob Actiacam Augusti victoriam.

NUnc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementeis ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium

Morbo

Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria: sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem
Remis adurgens: accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniae: daret ut catenis
Fatale monstrum. quae generosius
Perire quaerens, nec muliebriter
Expavit ensem, nec latenteis
Classe cita reparavit oras.
Ausa & jacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, & asperas
Tractare serpenteis, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior;
Saevis Liburnis, scilicet invidens,
Privata deduci superbo
Non humilis Mulier triumpho.

AD PUERUM.

ODE XXXVIII.

Non esse opus sibi magno apparatu.

PErsicos odi, puer, apparatus:
Displicent nexae philyra coronae
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arcta
Vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBER II.

AD C. ASINIUM POLLIONEM.

ODE I.

Eum monet ut suas de bellis civilibus Tragoedias tantisper intermittat, dum res civiles ordinarit.

MOtum ex Metello consule civicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunae, gravesque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus;
Periculosae plenum opus aleae
Tractas, & incedis per igneis
Suppositos cineri doloso.
Paulum severae Musa tragoediae
Desit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne moestis praesidium reis,
Et consulenti Pollio curiae:
Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures: jam litui strepunt:
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere sordidos:
Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & Deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat impotens
Tellure: victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthae.
Quis non Latino sanguine pinguior

Campus sepulchris impia prœlia
Testatur, auditumque Medis
Hesperiæ sonitum ruinæ?
Qui gurges? aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
Sed ne relictis Musa procax jocis
Cææ retractes munera næniæ:
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore plecto.

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

ODE II.

Avaritiam vituperat, & liberalitatem extollit.

NUllus argento color est, avaris
Abditæ terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
Vivet extento Proculejus ævo.
Notus in fratres animi paterni;
Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.
Latius regnes avidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus, populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingenteis oculo irretorto
Spectat acervos.

AD Q. DELIUM.

ODE III.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem: non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia, moriture Deli.
Seu moestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis,
Interiore nota Falerni.
Qua pinus ingens, albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.
Huc vina, & unguenta, & nimium breveis
Flores amoenae ferre jube rosae:
Dum res, & aetas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis saltibus, & domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes: & extructis in altum
Divitiis potietur haeres.
Divesne prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente sub dio moreris,
Victima nil miserantis Orci.
Omnes eòdem cogimur: omnium
Versatur urna, serius, ocyus
Sors exitura, & nos in aeternum
Exilium impositura cymbae.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

ODE IV.

Quod ancillam amet non esse cur eum pudeat: multis enim magnis viris idem usu venisse.

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu: prius insolentem

Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmessae,
Arsit Atreides medio in triumpho
Virgine rapta:
Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore, & ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grajis.
Nescias, an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes.
Regium certe genus, & penateis
Moeret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam, neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, teretesque suras
Integer laudo. fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit aetas
Claudere lustrum.

IN LALAGEN.

ODE V.

Revocandam esse mentem à cupiditate virginis immaturae.

NOndum subacta ferre jugum valet
Cervice: nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virenteis est animus tuae
Campos juvencae: nunc fluviis gravem
Solantis aestum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto
Praegestientis. tolle cupidinem
Immitis uvae: jam tibi lividos
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te sequetur. currit enim ferox
Ætas: & illi, quos tibi demserit,
Apponet annos. jam proterva
Fronte petet Lalage maritum.

Dilecta.

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Gnidiusve Gyges:
Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaceis falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM.

ODE VI.

Tiburtinae & Tarentinae regionis amoenitatem laudat.

Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &
Barbaras Syrteis, ubi Maura semper
Æstuat unda:
Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiaeque.
Unde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi praeter omneis
Angulus ridet: ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidasque praebet
Jupiter brumas, & amicus Aulon,
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, & beatae
Postulant arces: ubi tu calentem
Debita sparges lachryma favillam
Vatis amici.

AD POMPEIUM VARUM.

ODE VII.

Huic reditum è militia gratulatur.

O Saepe mecum tempus in ultimum
Deducte Bruto militiae duce,

 Quis

Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis, Italoque coelo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem saepe diem mero
Fregi, coronatus niteteis
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula:
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hosteis Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre:
Te rursus in bellum resorbens
Unda fretis tulit aestuosis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem:
Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea: nec
Parce cadis tibi destinatis.
Oblivioso levia Massico
Ciboria exple. funde capacibus
Unguenta de conchis. quis udo
Deproperare apio coronas,
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

IN BARINEN.

ODE VIII.

Non esse cur ei juranti credatur: formosarum enim perjuria à diis non vindicari.

ULla si juris tibi pejerati
Poena, Barine, nocuisset unquam:
Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungui,
Crederem. sed tu simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo: juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum coelo, gelidaque divos
Morte careteis.

Ridet

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphae, ferus & Cupido
Semper ardenteis acuens sagittas
Cote cruenta.
Adde quod pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova: nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt
Saepe minati.
Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseraeque nuper
Virgines nuptae: tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM.

ODE IX.

Ut Mystae pueri mortem aliquando tandem flere desinat.

NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inaequales procellæ
Usque: nec Armeniis in oris
Amice Valgi, stat glacies iners
Menseis per omneis: aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum: nec tibi Vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.
At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omneis Antilochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiae sorores
Flevere semper. desine mollium
Tandem querelarum, & potius nova
Cantemus Augusti trophaea
Caesaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices.
Intraque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIUM
ODE X.

Servandam esse mediocritatem, & animi in utraque fortuna aequabilitatem.

REctius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo: neque dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.
Saepius ventis agitatur ingens
Pinus: & celsae graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulmina monteis.
Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene praeparatum
Pectus. informeis hyemes reducit
Jupiter: idem
Summovet. non, si male nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suscitat Musam: neque semper arcum
Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

AD Q. HIRPINUM.
ODE XI.

Jucundè vivendum esse omissis curis.

QUid bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Adria
Divisus objecto, remittas
Quaerere: nec trepides in usum
Poscentis aevi pauca, fugit retro
Levis juventas, & decor, arida
Pellente lascivos amores
Canicie, facilemque somnum.

Non

Non semper idem floribus est honos
Vernis: neque uno Luna rubens nitet
Vultu. quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo
Potamus uncti? dissipat Euius
Curas edaceis. quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?
Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? eburna dic age cum lyra
Maturet, incomtum Lacaenae
More comam religata nodum.

AD MÆCENATEM.

ODE XII.

Non convenire res graveis Lyrico carmini.

NOlis longa ferae bella Numantiae,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine mollibus
Aptari citharae modis:
Nec saevos Lapithas, & nimium mero
Hylaeum, domitosque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris
Maecenas melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulces dominae Musa Liciniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgenteis oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris:
Nec certare joco: nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianae celebris die.
Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes

Permutare velis crine Liciniae?
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem: aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi.
Interdum rapere occupet?

ODE XIII.

In arborem, cujus casu in agro Sabino pene oppressus est.

ILle & nefasto te posuit die,
Quicunque primum, & sacrilega manu
produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, & penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis. ille venena Colchica,
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. navita Bosporum
Poenus perhorrescit: neque ultra
Coeca timet aliunde fata:
Miles sagittas, & celerem fuga
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur. sed improvisa leti
Vis rapuit, rapietque genteis.
Quam pene furvae regna Proserpinae,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedeisque discretas piorum, &
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus:
Et te sonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.
Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbrae dicere: sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.

Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
    Aureis, & intorti capillis
        Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono;
    Nec curat Orion leones,
        Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTUMUM.

ODE XIV.

Mortem vitari non poſſe.

EHeu fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
    Rugis, & inſtanti ſenectae
        Afferet, indomitaeque morti.
Non ſi tricenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
    Plutona tauris: qui ter amplum
        Geryonem, Tityonque triſti
Compeſcit unda, ſcilicet omnibus,
Quicunque terrae munere veſcimur,
    Enaviganda, ſive reges,
        Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriae:
    Fruſtra per Autumnos nocentem
        Corporibus metuemus Auſtrum:
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
    Infame, damnatuſque longi
        Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor: neque harum, quas colis arborum,
    Te, praeter inviſas cupreſſos,
        Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet haeres Caecuba dignior
Servata centum clavibus, & mero
    Tinget pavimentum ſuperbum,
        Pontificum potiore coenis.

ODE XV.

In sui seculi circa aedificia luxum.

JAm pauca aratro jugera regiae
Moles relinquent: undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque caelebs
Evincet ulmos. tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Dum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Praescriptum, & intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque norma.
Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum. nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes, & deorum
Templa novo decorare saxo.

AD GROSPHUM.

ODE XVI.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eamque coërcendis cupiditatibus comparari.

OTium divos rogat in patenti
Prensus Ægaeo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.
Otium bello furiosa Thrace:
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura, venale, nec auro.
Non enim gazae, neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volanteis.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:

Nec

Nec leveis somnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calenteis
Sole mutamus? patriae quis exul
Se quoque fugit?
Scandit aeratas vitiosa naveis
Cura: nec turmas equitum relinquit
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Laetus in praesens animus, quod ultra est
Oderit curare, & amara lento
Temperet risu. nihil est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit senectus.
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculaeque circum
Mugiunt vaccae: tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctae
Vestiunt lanae: mihi parva rura, &
Spiritum Grajae tenuem Camoenae
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.
ODE XVII.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec dis amicum est, nec mihi, te prius
Obire Maecenas, mearum
Grande decus, columenque rerum.
Ah! te meae si partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera?
Nec carus aeque, nec superstes
Integer ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus
Utcunque praecedes, supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimaerae spiritus igneae,

Nec

Nec si resurgat centimanus Gyas
Divellet unquam. sic potenti
Justitiae, placitumque Parcis:
Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horae: seu tyrannus
Hesperiae Capricornus undae:
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati
Tardavit alas: cum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit sonum.
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat: nisi Faunus ictum
Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum. reddere victimas,
Aedemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Se sua sorte, & mediocri fortuna contentum vivere.

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas
Africa: neque Attali
Ignotus haeres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.
At fides, & ingeni
Benigna vena est: pauperemque dives
Me petit. nihil supra
Deos lacesso: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire Lunae.
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus: & sepulcri
Immemor, struis domos:
Marisque Bajis obstrepentis urges
Summovere littora,

Parum

Parum locuples continente ripa.
Quid, quod usque proximos
Revellis agri terminos, & ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur paternos
In sinu ferens deos
Et uxor, & vir, sordidosque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula divitem manet
Herum. quid ultra tendis? aequa tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec satelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet. hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus audit.

IN BACCHUM.

ODE XIX.

Sibi fas esse Bacchi laudes, ut ejus numine pleno & concitato, canere.

BAcchum in remotis carmina rupibus
Vide docentem (credite posteri)
Nymphasque discenteis, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.
Euoe recenti mens trepidat metu?
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. euoe parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrso.
Fas pervicaceis est mihi Thyadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos: atque truncis
Lapsa cavis iterare mella.
Fas & beatae conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non levi ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare barbarum:
Tu separatis uvidus in jugis

Nodo

Nodo coërces viperino
Bistonidum sine fraude crineis.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhoetum retorsisti leonis
Unguibus, horribilique mala:
Quanquam choreis aptior, & jocis,
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnae ferebaris: sed idem
Pacis eras, mediusque belli.
Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Famam suam aeternam fore.

NOn usitata, nec tenui ferar
Penna, biformis per liquidum aethera
Vates: neque in terris morabor
Longius: invidiaque major
Urbeis relinquam: non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte Maecenas obibo:
Nec Stygia cohibebor unda.
Jam jam residunt cruribus asperae
Pelles: & album mutor in alitem
Superna: nascunturque laeves
Per digitos, humerosque plumae.
Jam Daedaleo ocyor Icaro,
Visam gementis littora Bospori,
Syrteisque Getulas canorus
Ales, Hyperboreosque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
Marsae cohortis Dacus, & ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.
Absint inani funere naeniae,
Luctusque turpes, & querimoniae:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER III.

ODE I.

Non opibus, aut honoribus, sed animi tranquillitate vitam beatam effici.

ODi profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus, puerisque canto.
Regum tremendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est, ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat in campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major: aequa lege necessitas
Sortitur insigneis, & imos:
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt saporem:
Non avium, citharaeque cantus
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis virorum non humileis domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare;
Nec saevus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hoedi:
Non verberatae grandine vineae,
Fundusque mendax: arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.

Contracta pisces aequora sentiunt
Jactis in altum molibus. huc frequens
Caementa demittit redemptor
Cum famulis, dominusque terrae
Fastidiosus, sed timor, & minae
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit aerata triremi, &
Post equitem sedet atra cura.
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus: nec Falerna
Vitis, Achaemeniumque costum:
Cur invidendis postibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

AD AMICOS.

ODE II.

Pueros ab ineunte aetate assuefaciendos esse rei militari, & vitae laboriosae.

ANgustam, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat, & Parthos feroceis
Vexit eques metuendus hasta:
Vitamque sub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex moenibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & adulta virgo
Suspiret: Eheu ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem: quem cruenta
Per medias rapit ira caedeis.
Dulce & decorum est pro patria mori.
Mors & fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis juventae
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulsae nescia sordidae,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit, aut ponit secureis
Arbitrio popularis aurae.
Virtus recludens immeritis mori
Coelum, negata tentat iter via:

Coetus-

Coetusque vulgareis, & udam
Spernit humum fugiente penna.
Est & fideli tuta silentio
Merces. vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanae, sub iisdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaselum. saepe Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum:
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede poena claudo.

ODE III.

Virtute praeditum virum nihil extimescere.

JUstum, & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida: neque Auster
Dux inquieti turbidus Adriae,
Nec fulminantis magna Jovis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus arceis attigit igneas:
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem Bacche pater tuae
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit.
Gratum elocuta consiliantibus
Junone divis. Ilion, Ilion
Fatalis, incestusque judex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castaeque damnatum Minervae
Cum populo, & duce fraudulento.
Jam nec Lacaenae splendet adulterae
Famosus hospes: nec Priami domus
Perjura, pugnaceis Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit. protinus & graveis

Iras, & invisum nepotem,
Troica peperit sacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire sedeis, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
Dum longus inter saeviat Ilion,
Romamque pontus: qualibet exules
In parte regnanto beati.
Dum Priami, Paridisque busto
Insultet armentum: & catulos ferae
Celent inultae. stet Capitolium
Fulgens: triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda latè nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro:
Qua tumidus rigat arva Nilus:
Aurum irrepertum, & sic melius situm
Cum terra celat, spernere fortior,
Quam cogere humanos in usus,
Omne sacrum rapiente dextra.
Quicunque mundi terminus obstitit
Hunc tangat armis; visere gestiens
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulae, pluviique rores.
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico: ne nimium pii,
Rebusque fidentes, avitae
Tecta velint reparare Trojae.
Trojae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victriceis catervas
Conjuge me Jovis, & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
Auctore Phoebo, ter pereat meis
Excisus Argivis: ter uxor
Capta virum, puerosque ploret.
Non hoc jocosae conveniet lyrae.
Quo Musa tendis? desine pervicax
Referre sermones deorum: &
Magna modis tenuare parvis.

AD

AD CALLIOPEN.

ODE IV.

Musarum praesidio è periculis ereptum se dicit, eodemque tutum semper fore sperat.

DEscende coelo, & dic age tibia
Regina longum, Calliope, melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, cytharave Phoebi.
Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amoenae
Quos & aquae subeunt, & aurae.
Me fabulosae Volture in Appulo
Altricis extra limen Apuliae
Ludo, fatigatumque somno
Fronde nova puerum palumbes
Texere: mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsae nidum Acherontiae,
Saltusque Bantinos, & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti:
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & ursis: ut premerer sacra
Lauroque, collataque myrto;
Non sine dis animosus infans.
Vester, Camoenae, vester in arduos
Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
Praeneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidae placuere Bajae.
Vestris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non exstinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcunque mecum vos eritis; libens
Insanientem navita Bosphorum
Tentabo, & arenteis arenas,
Littoris Assyrii viator.
Visam Britannos hospitibus feros,
Et laetum equino sanguine Concanum.
Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Caesarem altum, militia simul

Fessas cohorteis abdidit oppidis:
Finire quaerentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium & datis, & dato
Gaudetis almae. scimus ut impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, & urbeis, regnaque tristia:
Divosque, mortaleisque turmas
Imperio regit unus aequo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid Typhoëus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhoecus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? hinc avidus stetit
Vulcanus: hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris positurus arcum,
Qui rore puro Castaliae lavit
Crineis solutos: qui Lyciae tenet
Dumeta, natalemque sylvam,
Delius, & Patareus Apollo.
Vis consili expers mole ruit sua:
Vim temperatam di quoque provehunt
In majus: iidem odere vireis
Omne nefas animo moventes.
Testis mearum centimanus Gigas
Sententiarum notus, & integrae
Tentator Orion Dianae;
Virginea domitus sagitta.
Injecta monstris Terra dolet suis,
Moeretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis Aetnam:
Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiae additus
Custos: amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae.

AUGUSTI LAUDES.

ODE V.

I. Attilii Reguli constantia, & ad Poenos reditus.

COElo tonantem credidimus Jovem
Regnare: praesens divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.
Milesne Crassi, conjuge barbara
Turpis maritus vixit? & hostium
(Pro curia, inversique mores!)
Consenuit socerorum in armis
Sub rege Medo, Marsus, & Appulus,
Anciliorum, & nominis & togae
Oblitus, aeternaeque Vestae,
Incolumi Jove & urbe Roma?
Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus
Foedis, & exemplo trahentis
Perniciem veniens in aevum:
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine caede, dixit,
Direpta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, & arva
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum. neque amissos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus
Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis se credidit hostibus:
Et Marte Poenos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners, timuitque mortem,
Hic unde vitam sumeret inscius
Pacem duello miscuit. ô pudor!
O magna Carthago, probrosis

Altior Italiae ruinis!
Fertur pudicae conjugis osculum,
Parvosque natos, ut capitis minor,
A se removisse, & virilem
Torvus humi posuisse vultum:
Donec labanteis consilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque moerenteis amicos
Egregius properaret exul.
Atqui sciebat quae sibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obstanteis propinquos,
Et populum reditus morantem:
Quàm si clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedaemonium Tarentum.

AD ROMANOS.
ODE VI.

Corruptor suae aetatis mores insectatur.

Delicta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
AEdeisque labentes deorum, &
Foeda nigro simulacra fumo.
Dîs te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dî multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.
Jam bis Monaeses, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, & adjecisse praedam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam seditionibus
Delevit urbem Dacus, & AEthiops:
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
Foecunda culpae secula, nuptias
Primum inquinavere, & genus, & domos.
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, & fingitur artubus

Jam

Jam nunc, & incestos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quaerit adulteros
Inter mariti vina; neque eligit
Cui donet impermissa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed jussa coram, non sine conscio
Surgit marito: seu vocat institor,
Seu navis Hispanae magister,
Dedecorum pretiosus emptor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit aequor sanguine Punico,
Pyrrhumque, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum:
Sed rusticorum mascula militum
Proles; Sabellis docta ligonibus
Versare glebas: & severae
Matris ad arbitrium recisos
Portare fusteis, Sol ubi montium
Mutaret umbras, & juga demeret
Bobus fatigatis; amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnosa quid non imminuit dies?
AEtas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores; mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

AD ASTERIEN.

ODE VII.

Solatur eam, de viri sui absentia moestam & sollicitam.

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent Vere Favonii
Thyna merce beatum
Constanti juvenem fide
Gygen? ille Notis actus ad Oricum
Post insana Caprae sidera frigidas
Nocteis, non sine multis
Insomnis lacrymis agit.
Atque sollicitae nuntius hospitae,
Suspirare Chloën, & miseram tuis
Dicens ignibus uri
Tentat mille vafer modis.
Ut Proetum mulier perfida credulum

Falsis impulerit criminibus, nimis
  Casto Bellerophonti
    Maturare necem refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
  Et peccare doceneis
    Fallax historias monet.
Frustra. nam scopulis surdior Icari
Voces audit, adhuc integer. at tibi,
  Ne vicinus Enipeus
    Plus justo placeat, cave,
Quamvis non alius flectere equum sciens
Æque conspicitur gramine Martio:
  Nec quisquam citus aeque
    Tusco denatat alveo.
Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantu querulae despice tibiae:
  Et te saepe vocanti
    Duram, difficilis mane.

AD MÆCENATEM.

ODE VIII.

Cur Kal. Martiis, quum uxorem non habeat, nihilominus sacrificet, ac epuletur.

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, positusque carbo in
    Cespite vivo,
Docte sermones utriusque linguae:
Voveram dulceis epulas, & album
Libero caprum, prope funeratus
    Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, festus
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere institutae
    Consule Tullo.
Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum, & vigileis lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto
    Clamor & ira.
Mitte civileis super urbe curas.
Occidit Daci Cotisonis agmen:
Medus infestus sibi luctuosis
    Dissidet armis.

Servit

Servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber, sera domitus catena:
Jam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere Campis.
Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere, &
Dona praesentis cape laetus horae, ac
Linque severa.

AD LYDIAM.

ODE IX.

Dialogus Horatii & Lydiae.

HOR. DOnec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candida
Cervici juvenis dabat;
Persarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non alia magis
Arsisti, neque erat Lydia post Chloën,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HOR. Me nunc Cressa Chloë regit,
Dulceis docta modos, & citharae sciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata superstiti.
LYD. Me torret face mutua
Thurini Calaïs filius Ornithi,
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.
HOR. Quid, si prisca redit Venus,
Diductosque jugo cogit aheneo:
Si flava excutitur Chloë,
Rejectaeque patet janua Lydiae?
LYD. Quanquam sidere pulcrior
Ille est, tu levior cortice, & improbo
Iracundior Adria,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN.

ODE X.

Ut, posita duritie, aliqua ipsius misericordia capiatur.

EXtremum Tanaim si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas

Por-

Porrectum ante fores, objicere incolis
  Plorares Aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulcra ſitum tecta remugiat
Ventis? & poſitas ut glacies niveis
  Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
  Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice ſaucius
  Curvat; ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior aeſculo,
Nec Mauris animo mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit luminis, aut aquae
  Coeleſtis patiens latus.

AD MERCURIUM.

ODE VI.

Ut cantus ſibi dictet, quibus Lyde flecti poſſit.

Mercuri (nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque teſtudo reſonare ſeptem
    Callida nervis,
Nec loquax olim, neque grata; nunc &
Divitum menſis, & amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
    Applicet aureis.
Quae velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitque tangi
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
    Cruda marito.
Tu potes tigreis, comiteſque ſylvas
Ducere, & rivos celereis morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
    Janitor aulae
Cerberus: quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, ſanieſque manet
    Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityoſque vultu

Riſit

Risit invito: ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum poenas, & inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quae manent culpas etiam ſub Orco:
Impiae, (nam quid potuere majus?)
Impiae ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, & in omne virgo
Nobilis aevum,
Surge, quae dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde
Non times, detur; ſocerum, & ſceleſtas
Falle ſorores,
Quae velut nactae vitulos leaenae
Singulos, eheu! lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſaevis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt, & aurae,
Dum favet nox, & Venus: i ſecundo
Omine, & noſtri memorem ſepulcro
Scalpe querelam.

AD NEOBULEN.

ODE XII.

Eam Hebri adoleſcentis amore captam inertiae ſe ac deſidiae dedidiſſe.

Miſerarum eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere, aut exanimari metuenteis patruae verbera linguae.
Tibi qualum Cythereae puer ales,
Tibi telas, operoſaeque Minervae
Studium aufert Neobule Liparaei nitor Hebri:

Eques

Eques ipse melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis
Catus idem per apertum fugienteis
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantē fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDUSIAE.

ODE XIII.

Commendat ejus amoenitatem.

O Fons Blandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hoedo,
Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem, & praelia destinat,
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis
Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Praebes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphae desiliunt tuae.

AUGUSTI LAUDES.

ODE XIV.

HErculis ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Caesar Hispana repetit penateis
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat justis operata divis,
Et soror clari ducis, & decorae
Supplice vitta
Virginum matres juvenumque nuper
Sospitum. vos ô pueri, & puellae
Jam virum expertae male nominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi festus atras

Eximet

Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Caesare terras.
I pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli:
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
Dic & argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus
Litium, & rixae cupidos protervae.
Non ego hoc ferrem calidus juventa,
Consule Planco.

IN CHLORIM.

ODE XV.

Ut saltem vetula nequitiae ac libidini modum statuat.

VXor pauperis Ibici,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
Famosisque laboribus.
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoën satis,
Et te, Chlori, decet. filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lascivae similem ludere capreae.
Te lanae prope nobilem
Tonsae Luceriam, non citharae decent:
Nec flos purpureus rosae,
Nec poti vetulam face tenus cadi.

AD MAECENATEM.

ODE XVI.

Se mediocritate sua contentum esse.

INclusam Danaën turris ahenea,
Robustaeque fores, & vigilum canum
Tristes excubiae, munierant satis
Nocturnis ab adulteris:

Si non Acrisium virginis abditae
Custodem pavidum Jupiter, & Venus
Risissent fore enim tatum iter, & patens
Converso in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demersa excidio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, & subruit aemulos
Reges muneribus: munera navium
Saevos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
Maecenas equitum decus.
Quanto quisque sibi plura negaverit,
A dis plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto, & transfuga divitum
Parteis linquere gestio:
Contemptae dominus splendidior rei,
Quam si, quicquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Purae rivus aquae, silvaque jugerum
Paucorum, & segetis certa fides meae,
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit sorte beatior.
Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes,
Nec Laestrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam si Mygdoniis regnum Halyattici
Campis continuem. multa petentibus
Desunt multa. bene est, cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

AD

AD ÆLIUM LAMIAM.

ODE XVII.

Eum laudat, & ad genio indulgendum invitat.

ÆLi vetusto nobilis ab Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos;
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps, & innantem Maricae
Littoribus tenuisse Lirin
Late tyrannus) cras foliis nemus
Multis, & alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras genium mero
Curabis, & porco bimestri
Cum famulis operum solutis.

AD FAUNUM.

ODE XVIII.

Ut sibi propitius sit.

FAune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fineis, & aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Æquus alumnis:
Si tener pleno cadit hoedus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina craterae, vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres:
Festus in pratis vocat otioso
Cum bove pagus.
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agresteis tibi silva frondeis:
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

AD TELEPHUM.

ODE XIX.

Ne veterum historiarum studio deditus, vitam jucundam negligat.

QUantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus.
Quo praebente domum, & quota
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunae propere novae,
Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
Miscentur cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impareis,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta sororibus.
Insanire juvat: cur Berecynthiae
Cessant flamina tibiae?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
Parcenteis ego dexteras
Odi: sparge rosas. audiat invidus
Dementem strepitum Lycus.
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem, Telephe, vespero,
Tempestiva petit Chloë.
Me lentus Glycerae torret amor meae.

AD PYRRHUM.

ODE XX.

Ne formosum puerum à puella abstrahere conetur.

NOn vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulae catulos leaenae?
Dura post paulo fugies inaudax
Praelia raptor,

Cum

Cum per obstanteis juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat
Major, an illi.
Interim dum tu celereis sagittas
Promis, haec denteis acuit timendos;
Arbiter pugnae posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM.

ODE XXI.

Ut in Corvini gratiam vina vetusta promat.

O Nata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam, & insanos amores,
Seu facilem, pia testa, somnum,
Quocunque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die;
Descende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus.
Narratur & prisci Catonis
Saepe mero caluisse virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerunque duro: tu sapientium
Curas, & arcanum jocoso
Consilium retegis Lyaeo.
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Vireisque, & addis cornua pauperi;
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te, Liber, &, si laeta aderit, Venus,
Segnesque nodum solvere Gratiae,
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat astra Phoebus.

IN DIANAM.

ODE XXII.

Ei consecrat pinum villae suae propinquam.

MOntium custos, nemorumque virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque leto
Diva triformis;
Imminens villae tua pinus esto,
Quam per exactos ego, laetus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDILEN.

ODE XXIII.

Ut Deos puris manibus, & conscientia bene actae vitae colat.

COElo supinas si tuleris manus
Nascente Luna, rustica Phidile;
Si thure placaris, & horna
Fruge lareis, avidaque porca;
Nec pestilentem sentiet Africum
Foecunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quae nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter, & ilices,
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, Pontificum secureis
Cervice tinget. te nihil attinet
Tentare multa caede bidentium.
Parvos coronantem marino
Rore deos, fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus:
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollibit aversos penateis
Farre pio, & saliente mica.

IN AVAROS.

ODE XXIV.

INtactis opulentior
Thesauris Arabum, & divitis Indiae.

Caementis licet occupes
    Tyrrhenum omne tuis, & mare Ponticum;
Si figit adamantinos
    Summis verticibus dira necessitas
Clavos; non animum metu,
    Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythae,
    Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, & rigidi Getae,
    Immetata quibus jugera liberas
Fruges & Cererem ferunt.
    Nec cultura placet longior annua.
Defunctumque laboribus
    Aequali recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
    Privignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
    Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos est magna parentium
    Virtus, & metuens alterius viri
Certo foedere castitas:
    Et peccare nefas, aut pretium est mori:
O quisquis volet impias
    Caedeis, aut rabiem tollere civicam;
Si quaeret pater urbium
    Subscribi statuis, indomitam audeat
Refraenare licentiam
    Clarus post genitis. quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
    Sublatam ex oculis quaerimus invidi.
Quid tristes querimoniae
    Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges sine moribus
    Vanae proficiunt, si neque fervidis
Pars inclusa caloribus
    Mundi, nec Boreae finitimum latus,
Durataeque solo nives
    Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt aequora navitae.
    Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis & facere & pati,
    Virtutisque viam deserit arduae.
Vel nos in Capitolium,

Quo clamor vocat, & turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene poenitet,
Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa, & tenerae nimis
Mentes aſperioribus
Formandae ſtudiis. neſcit equo rudis
Haerere ingenuus puer:
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Graeco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Cum perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat, & hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Haeredi properet: ſcilicet improbae
Creſcunt divitiae: tamen
Curtae neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHUM.

ODE XXV.

Se ejus afflatu concitatum nova quaedam & inaudita de Auguſto dicturum.

QUo me, Bache, rapis tui
Plenum? quae nemora, & quos ager in ſpecus
Velox mente nova? quibus
Antris egregii Caeſaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inſerere, & conſilio Jovis?
Dicam inſigne recens, adhuc
Indictum ore alio. non ſecus in jugis
Ex ſomnis ſtupet Eujas,
Hebrum proſpiciens, & nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. ut mihi devio
Ripas, & vacuum nemus
Mirari libet. ô Najadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. dulce periculum eſt,

O Le-

O Lenaee, ſequi deum,
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM.

ODE XXVI.

Se jam ſenem factum amatoria arma Veneri dicare.

VIxi puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Laevum marinae qui Veneris latus
Cuſtodit. Hic hic ponite lucida
Funalia, & vecteis, & arcus
Oppoſitis foribus minaceis.
O quae beatam diva tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sithonia nive
Regina, ſublimi flagello
Tange Chloën ſemel, arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM.

ODE XXVII.

Deterret eam praecipue exemplo Europae.

IMpios parrae recinentis omen
Ducat, & praegnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Foetaque vulpes:
Rumpat & ſerpens iter inſtitutum:
Si per obliquum ſimilis ſagittae
Terruit mannos. ego, cui timebo
Providus auſpex,
Ante quam ſtanteis repetat paludeis
Imbrium divina avis imminentum:
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor noſtri, Galatea, vivas:
Teque nec laevus vetet ire picus,
Nec vaga cornix:
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego quid ſit ater
Adriae novi ſinus, & quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium uxores, puerique caecos

Sentiant motus orientis Hoedi, &
Æquoris nigri fremitum, & trementeis
Verbere ripas.
Sic & Europe niveum doloso
Credidit tauro latus, & scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &
Debitae nymphis opifex coronae,
Nocte sublustri nihil astra praeter
Vidit & undas.
Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, Pater ô relictum
Filiae nomen, pietasque dixit
Victa furore,
Unde? quo veni? levis una mors est
Virginum culpae. vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quae porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recenteis
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratae, lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri.
Impudens liqui patrios penateis,
Impudens Orcum moror, ô deorum
Si quis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decenteis
Occupet malas, teneraeque succus
Defluat praedae, speciosa quaero
Pascere tigreis.
Vilis Europe, pater urget absens:
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta,
Laedere collum.
Sive te, rupes & acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede veloci: nisi herile mavis
Carpere pensum

Regius

Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remisso
Filius arcu.
Mox ubi lusit satis, Abstineto,
Dixit, irarum, calidaeque rixae,
Cum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis esse nescis?
Mitte singultus: bene ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN.

ODE XXVIII.

Diem Neptuno sacrum hilariter exigendum esse.

FEsto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde strenua Caecubum,
Munitaeque adhibe vim sapientiae.
Inclinare meridiem
Sentis: ac veluti stet volucris dies,
Parcis diripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virideis Nereidum comas:
Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris spicula Cynthiae:
Summo carmine, quae Cnidon
Fulgenteisque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis visit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque naenia.

AD MAECENATEM.

ODE XXIX.

Invitat eum ad coenam.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
Cum flore, Maecenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis

Jamdudum apud me est. eripe te morae,
Ne semper udum Tibur, & Esulae
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga parricidae.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis.
Omitte mirari beatae
Fumum, & opes, strepitumque Romae.
Plerumque gratae divitibus vices,
Mundaeque parvo sub lare pauperum
Coenae, sine aulaeis & ostro
Sollicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedes pater
Ostendit ignem: jam Procyon furit:
Et stella vesani Leonis;
Sole dies referente siccos.
Jam pastor umbras cum grege languido,
Rivumque fessus quaerit, & horridi
Dumeta Sylvani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat status
Curas; & urbi sollicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus:
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. quod adest, memento
Componere aequus. caetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc lapides adesos,
Stirpeisque raptas, & pecus, & domos
Volventis una; non sine montium
Clamore, vicinaeque sylvae;
Cum fera diluvies quietos
Irritat amneis. ille potens sui,
Laetusque deget, cui licet in diem
Dixisse, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel sole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro est, efficiet: neque
Diffinget, infectumque reddet,

Quod

Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſaevo laeta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores:
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem. ſi celereis quatit
Pennas, reſigno quae dedit: & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quaero.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, & votis paciſci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis praeſidio ſcaphae
Tutum per Ægaeos tumultus
Aura feret, geminuſque Pollux.

AD MELPOMENEM MUSAM.

ODE XXX.

Carminum ſuorum gloriam aeternam fore.

EXegi monimentum aere perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multaque pars mei
Vitabit Libitinam: uſque ego poſtera
Creſcam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquae Daunus agreſtium
Regnator populorum, ex humili potens
Princeps, Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. Sume ſuperbiam
Quaeſitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBRI IV.

AD VENEREM.

ODE I.

Se jam ea aetate esse, ut à rebus Venereis alieno animo esse debeat.

INtermissa Venus diu,
  Rursus bella moves. parce precor, precor,
Non sum qualis eram bonae
  Sub regno Cynarae: desine dulcium
Mater saeva Cupidinum,
  Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis. abi
  Quo blandae juvenum te revocant preces,
Tempestivius in domo
  Pauli, purpureis ales oloribus,
Comessabere Maximi,
  Si torrere jecur quaeris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
  Et pro sollicitis non tacitus reis.
Et centum puer artium,
  Late signa feret militiae tuae.
Et, quandoque potentior
  Largis muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
  Ponet marmoream sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
  Duces tura, lyraeque, & Berecynthiae
Delectabere tibiae
  Mistis carminibus non sine fistula.
Illic bis pueri die
  Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
  In morem Salium ter quatient humum.
Me nec foemina, nec puer
  Jam, nec spes animi credula mutui,

Nec

Nec certare juvat mero:
  Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur heu, Ligurine, cur
  Manat rara mens lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
  Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somniis
  Jam captum teneo, jam volucrem sequor:
Te per gramina Martii
  Campi, te per aquas dure volubileis.

AD ANTONIUM IULUM.

ODE II.

Laudat Pindarum, eumque imitari periculosum dicit.

Pindarum quisquis studet aemulari,
  Jule, ceratis ope Daedalea
Nititur pennis, vitreo daturus
      Nomina ponto.
Monte decurrens, velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet, immensusque ruit profundo
      Pindarus ore;
Laurea donandus Apollinari;
Seu per audaceis nova dithyrambos
Verba devolvit, numerisque fertur
      Lege solutis:
Seu deos, regesque canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere justa
Morte Centauri: cecidit tremendae
      Flamma Chimaerae:
Sive quos Elea domum reducit
Palma coelesteis: pugilemve, equumve
Dicit, & centum potiore signis
      Munere donat:
Flebili sponsae juvenemve raptum
Plorat, & vireis, animumque, moresque
Aureos deducit in astra: nigroque
      Invidet Orco.
Multa Dircaeum levat aura cycnum;
Tendit, Antoni, quoties in altos

Nubium

Nubium tractus. ego apis Matinae
More, modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
Carmina fingo.
Concines majore poëta plectro
Caesarem, quandoque trahet feroceis
Per sacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros,
Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere, bonique divi:
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.
Concines laetosque dies, & urbis
Publicum ludum; super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meae (si quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars: & ô Sol
Pulcer, ô laudande, canam recepto
Caesare felix.
Tuque dum procedis, Io triumphe
Non semel dicemus, Io triumphe
Civitas omnis, dabimusque divis
Tura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccae,
Me tener solvet vitulus relicta
Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota:
Fronte curvatos imitatus igneis
Tertium Lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri;
Caetera fulvus.

AD MELPOMENEN.

ODE III.

Se artis poëticae beneficio immortalitatem consecuturum esse.

QUem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,

Illum

Illum non labor Isthmius
  Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaico
  Victorem: neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
  Quod regum tumidas contuderit minas
Ostendet Capitolio:
  Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
Et spissae nemorum comae,
  Fingent Æolio carmine nobilem.
Romae principis urbium
  Dignatur soboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:
  Et jam dente minus mordeor invido.
O testudinis aureae
  Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas!
O mutis quoque piscibus
  Donatura cycni, si libeat, sonum!
Totum muneris hoc tui est,
  Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae:
  Quod spiro, & placeo, si placeo, tuum est.

DRUSI LAUDES.

ODE IV.

Ejus victoriam de Rhoetis & Vindelicis celebrat.

QUalem ministrum fulminis alitem,
  Cui rex deorum regnum in aveis vagas
  Permisit; expertus fidelem
    Jupiter in Ganymede flavo:
Olim juventas & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
  Vernique, jam nimbis remotis,
    Insolitos docuere nisus,
Venti paventem: mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus;
  Nunc in reluctanteis dracones
    Egit amor dapis, atque pugnae:
Qualemve laetis caprea pascuis
Intenta, fulvae matris ab ubere
  Jam lacte depulsum leonem,
    Dente novo peritura vidit;

Videre

Videre Rhoeti bella sub Alpibus
Drusum gerentem, & Vindelici: quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quaerere distuli:
Nec scire fas est omnia. sed diu,
Latéque victrices catervae
Consiliis juvenis revictae
Sensere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis.
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpae.
Quid debeas, ô Roma Neronibus
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Devictus, & pulcer fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma risit adorea.
Dirus per urbeis Afer ut Italas,
Ceu flamma per taedas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, & impio
Vastata Poenorum tumultu
Fana deos habuere rectos.
Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi luporum praeda rapacium
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere, & effugere est triumphus.
Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis aequoribus, sacra
Natosque, maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbeis;
Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedeis ab ipso

Ducit

Ducit opes animumque ferro.
Non Hydra secto corpore firmior,
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monstrumve summisere Colchi
Majus, Echioniaeve Thebae.
Merses profundo, pulchior evenit.
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
Proelia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
Nil Claudiae non efficient manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & curae sagaces
Expediunt per acuta bella.

AD AUGUSTUM.

ODE V.

Ut reditum in urbem maturet.

DIvis orte bonis, optime Romulae
Custos gentis, abes jam nimium diu,
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuae, dux bone, patriae.
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci detinet à domo;
Votis omnibus hunc, & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet:
Sic desideriis icta fidelibus
Quaerit patria Caesarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas:
Pacatum volitant per mare navitae:
Culpari metuit fides;
Nullis polluitur casta domus stupris:
Mos & lex maculosum edomuit nefas

Laudantur simili prole puerperae:
Culpam poena premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scython?
Quis, Germania quos horrida parturit
Foetus, incolumi Caesare? quis ferae
Bellum curet Iberiae?
Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit laetus, & alteris
Te mensis adhibet deum.
Te multa prece, te prosequitur mero
Diffuso pateris; & Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ô utinam, dux bone, ferias
Praestes Hesperiae, dicimus integro
Sicci mane die: dicimus uvidi,
Cum sol Oceano subest.

AD APOLLINEM ET DIANAM.

ODE VI.

Carmen Saeculare.

DIve, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityosque raptor
Sensit, & Trojae prope victor altae
Phthius Achilles,
Caeteris maior, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidos marinae
Dardanas turreis quateret tremenda
Cuspide pugnax.
Ille mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit latè, posuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non inclusus equo Minervae
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & laetam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis; etiam latenteis
Matris in alvo:

Ni tuis victus Venerisque gratae
Vocibus divum pater, annuisset
Rebus Æneae potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crineis,
Dauniae defende decus Camoenae
Laevis Agyieu.
Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis, nomenque dedit poëtae.
Virginum primae, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela deae, fugaceis
Lyncas, & cervos cohibentis arcu;
Lesbium servare pedem, meique
Pollicis ictum:
Rite Latonae puerum canentes,
Rite crescentem face noctilucam;
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menseis.
Nupta jam dices: Ego dis amicum,
Saeculo festas referente lucus,
Reddidi carmen; docilis modorum
Vatis Horati.

AD TORQUATUM.

ODE VII.

Veris adventu, & aequa moriendi conditione proposita, ad laetè vivendum invitat.

Diffugere nives: redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comae.
Mutat terra viceis, & decrescentia ripas
Flumina praetereunt.
Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus, audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus, & almum
Quae rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris: ver proterit aestas;
Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant coelestia Lunae.
Nos ubi decidimus,

Quo pius Æneas, quo Tullus dives, & Ancus
Pulvis & umbra sumus.
Quis scit an adjiciant hodiernae crastina summae
Tempora dî superi?
Cuncta manus avidas fugient haeredis, amico
Quae dederis animo.
Cum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria;
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Letaea velet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD MARTIUM CENSORINUM.

ODE VIII.

Nihil carminibus esse potentius ad sui nominis memoriam ab oblivione vindicandam.

DOnarem pateras, grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus;
Donarem tripodas, praemia fortium
Grajorum: neque tu pessima munerum
Ferres, divite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas.
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non haec mihi vis, non tibi talium
Res est, aut animus deliciarum egens:
Gaudes carminibus, carmina possumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non incisa notis marmora publicis,
Per quae spiritus, & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugae,
Rejectaeque retrorsum Annibalis minae,
Non incendia Carthaginis impiae,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabrae Pierides: neque
Si chartae sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. quid foret Iliae,
Mavortisque puer, si taciturnitas

Obsta-

Obstaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis:
Dignum laude virum Musa vetat mori.
Coelo Musa beat. sic Jovis interest
Optatis epulis impiger Hercules.
Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
Quassas eripiunt aequoribus rateis:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM.

ODE IX.

Sua & aliorum scripta numquam interitura.

NE forte credas interitura, quae
Longe sonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per arteis
Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Maeonius tenet
Sedeis Homerus, Pindaricae latent,
Caeaeque, & Alcaei minaces,
Stesichorique graves Camoenae.
Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit aetas: spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Æoliae fidibus puellae.
Non sola comptos arsit adulteri
Crineis, & aurum vestibus illitum
Mirata, regaleisque cultus,
Et comites, Helene Lacaena:
Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus. Sthenelusve solus
Dicenda Musis proelia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graveis
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus, puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrimabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.

Paulum ſepultae diſtat inertiae
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo:
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. eſt animus tibi,
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus, dubiiſque rectus;
Vindex avarae fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniae:
Conſulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum praetulit utili, &
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, & per obſtanteis catervas
Explicuit ſua victor arma.
Non poſſidentem multa vocaveris
Rectè beatum. rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque leto flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

IN LIGURINUM.

ODE X.

O Crudèlis adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuae cum veniet pluma ſuperbiae,
Et quae nunc humeris involitant, deciderint comæ,
Nunc & qui color eſt puniceae flore prior roſae,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidam;
Dices, heu (quoties te ſpeculo videris alterum)
Quae mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

AD PHYLLIDEN.

ODE XI.

Invitat eam ad epulas.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus. eſt in horto

Phylli,

Phylli, nectendis apium coronis,
Est ederae vis
Multa, qua crineis religata fulges.
Ridet argento domus. ara castis
Vincta verbenis avet immolato
Spargier agno.
Cuncta festinat manus. huc & illuc
Cursitant mistae pueris puellae.
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendae:
Qui dies mensem Veneris marinae
Findit Aprilem:
Jure solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio; quod ex hac
Luce Maecenas meus affluenteis
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuae sortis juvenem puella
Dives & lasciva, tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaëthon avaras
Spes: & exemplum grave praebet ales
Pegasus; terrenum equitem gravatus
Bellerophontem:
Semper ut te digna sequare, & ultra
Quam licet, sperare, nefas putando,
Disparem vites. age, jam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia calebo
Foemina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atrae
Carmine curae.

AD VIRGILIUM.

ODE XII.

Describit Veris adventum.

Jam veris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae,
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens
Infelix avis, & Cecropiae domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula:
Delectantque deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiae placent.
Adduxere sitim tempora, Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quae si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, & studium lucri:
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consiliis brevem.
Dulce est desipere in loco.

IN LYCEN.

ODE XIII.

Insultat ei, quum jam anus fiat, & libidine flagrans a juvenibus contemnatur.

Audivere, Lyce, dì mea vota, dì
Audivere, Lyce. fis anus, & tamen
Vis formosa videri,
Ludisque & bibis impudens:
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas. ille virentis, &
Doctae psallere Chiae,
Pulcris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, & refugit te: quia luridi
Dentes: te quia rugae
Turpant, & capitis nives.

Nec

Nec Coae referunt jam tibi purpurae,
Nec clari lapides tempora, quae semel
Notis condita fastis,
Inclusit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quove color decens?
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quae spirabat amores,
Quae me surpuerat mihi,
Felix post Cynaram, notaque & artium
Gratarum facies? sed Cynarae breveis
Annos fata dederunt:
Servatura diu parem
Cornicis vetulae temporibus Lycen:
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

AD AUGUSTUM.

ODE XIV.

A Senatu populoque Romano dignos ei honores tribui non posse.

Quae cura patrum, quaeve Quiritium
Plenis honorum muneribus, tuas,
Auguste, virtutes in aevum
Per titulos memoresque fastos
Æternet? ô, qua Sol habitabileis
Illustrat oras, maxime principum:
Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloceis, & arceis
Alpibus impositas tremendis
Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave proelium
Commisit, immaneisque Rhoetos
Auspiciis pepulit secundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas prope qualis undas

Exercet Auster, Pleïadum choro
Scindente nubeis: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per igneis.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Appuli,
Cum saevit, horendamque cultis
Diluviem minitatur agris:
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu,
Primosque & extremos metendo,
Stravit humum sine clade victor,
Te copias, te consilium, & tuos
Praebente divos. nam tibi, quo die
Portus Alexandrea supplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus:
Laudemque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela praesens
Italiae, dominaeque Romae!
Te fontium qui celat origines
Nilusque, & Ister, te rapidus Tigris,
Te belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis funera Galliae,
Duraeque tellus audit Iberiae:
Te caede gaudentes Sicambri
Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES.

ODE XV.

Phoebus valentem proelia me loqui,
Victas & urbeis, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. tua, Caesar, aetas
Fruges & agris rettulit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi;

Direpta

Direpta Parthorum superbis
    Postibus: & vacuum duellis
Janum Quirini clausit, & ordinem
Rectum, & vaganti fraena licentiae
    Injecit, amovitque culpas,
        Et veteres revocavit arteis:
Per quas Latinum nomen & Italae
Crevere vires; famaque, & imperî
    Porrecta majestas ad ortum
        Solis ab Hesperio cubili.
Custode rerum Caesare, non furor
Civilis, aut vis eximet otium:
    Non ira, quae procudit enseis,
        Et miseras inimicat urbeis.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia: non Getae,
    Non Seres, infidive Persae:
        Non Tanaim prope flumen orti.
Nosque & profestis lucibus & sacris,
Inter jocosi munera Liberi,
    Cum prole, matronisque nostris;
        Rite deos prius apprecati,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remisto carmine tibiis,
    Trojamque, & Anchisen, & almae
        Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

Se cum eo ad bellum Actiacum proficiscente ire velle.

IBis Liburnis inter alta navium,
Amice propugnacula;
Paratus omne Caesaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstite
Jucunda, si contra, gravis?
Utrumque jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molleis viros,
Feremus? & te vel per Alpium juga,
Inhospitalem & Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore?
Roges, tuum labore quid juvem meo
Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absenteis habet:
Ut assidens implumibus pullis avis
Serpentium allapsus timet
Magis relictis: non, ut adsit, auxili
Latura plus praesentibus.
Libenter hoc, & omne militabitur
Bellum in tuae spem gratiae.
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
Pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascua,
Nec ut superni villa candens Tusculi
Circaea tangat moenia.

Satis

Satis superque me benignitas tua
Ditavit. haud paravero,
Quod, aut avarus, ut Chremes, terra premam:
Discinctus aut perdam ut nepos.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES.

ODE II.

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis;
Solutus omni foenore:
Nec excitatur classico miles truci,
Nec horret iratum mare;
Forumque vitat, & superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
Aut in reducta valle mugientium
Prospectat erranteis greges:
Inutileisque falce ramos amputans,
Feliciores inserit:
Aut pressa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oveis.
Vel cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit:
Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam purpurae,
Qua muneretur te, Priape, & te pater
Sylvane tutor finium!
Libet jacere modo sub antiqua ilice:
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquae:
Queruntur in silvis aves,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leveis,
At cum tonantis annus hibernus Jovis
Imbreis niveisque comparat;
Aut trudit acris hinc & hinc multa cane
Apros in obstanteis plagas:
Aut amite levi rara tendit retia;
Turdis edacibus dolos:
Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem
Jucunda captat praemia:

Quis

Quis non malorum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviſcitur?
Quod ſi pudica mulier in partem juvet
Domum, atque dulceis liberos,
(Sabina qualis aut perusta ſolibus
Pernicis uxor Appuli,
Sacrum vetuſtis exſtruit lignis focum
Laſſi ſub adventum viri)
Claudenſque textis cratibus laetum pecus,
Diſtenta ſiccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet;
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magiſve rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc vertat mare:
Non Afra avis deſcendat in ventrem meum:
Non attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum:
Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
Malvae ſalubres corpori:
Vel agna feſtis caeſa Terminalibus.
Vel hoedus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat paſtas oveis
Videre properanteis domum!
Videre feſſos vomerem inverſum boves
Collo trahenteis languido,
Poſitoſque vernas, ditis examen domus,
Circum renidenteis Lareis!
Haec ubi locutus foenerator Alphius;
Jam jam futurus ruſticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam,
Quaerit Calendis ponere.

AD MÆCENATEM.

ODE III.

Allii deteſtatio.

PArentis olim ſi quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura meſſorum ilia!

Quid

Quid hoc veneni saevit in praecordiis?
 Num viperinus his cruor,
Incoctus herbis me fefellit? an malas
 Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas praeter omneis candidum
 Medea mirata est ducem
Ignota tauris illigaturum juga,
 Perunxit hoc Jasonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
 Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
 Siticulosae Apuliae:
Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarsit aestuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
 Jocose Maecenas, precor
Manum puella suavio opponat tuo,
 Extrema & in sponda cubet.

AD MENAM LIBERTUM POMPEII MAGNI.

ODE IV.

In ejus, ex mutata conditione, arrogantiam invehitur.

LUpis & agnis quanta sortito obtigit,
 Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
 Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
 Fortuna non mutat genus.
Videsne, sacram metiente te viam
 Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc & huc euntium
 Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
 Praeconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
 Et Appiam mannis terit:
Sedilibusque magnus in primis eques
 Othone contempto sedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
 Rostrata duci pondere
Contra latrones, atque servilem manum,
 Hoc, hoc tribuno militum?

IN CANIDIAM VENEFICAM.

ODE V.

AT ô deorum quicquid in coelo regis
Terras, & humanum genus,
Quid iste fert tumultus? aut quid omnium
Vultus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris affuit,
Per hoc inane purpurae decus precor,
Per improbaturum haec Jovem,
Quid ut noverca me intueris, aut uti
Petita ferro bellua?
Ut haec trementi questus ore constitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora;
Canidia brevibus implicata viperis
Crineis, & incomtum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
Jubet cupressus funebreis,
Et uncta turpis ova ranae sanguine,
Plumamque nocturnae strigis,
Herbasque, quas & Colchos, atque Iberia
Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunae canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens Avernaleis aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis,
Echinus, aut currens aper:
Abacta nulla Veja conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus:
Quo posset infossus puer
Longo die bis terve mutatae dapis
Inemori spectaculo:
Cum prominceret ore, quantum exstant aqua
Suspensa mento corpora,
Exerta uti medulla, & aridum jecur
Amoris esset poculum;
Interminato cum semel fixa cibo
Intabuissent pupulae.

Non

Non defuisse masculae libidinis
 Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum,
Quae sidera excantata voce Thessala,
 Lunamque coelo deripit.
Hic irresectum saeva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
 Non infideles arbitrae,
Nox, & Diana, quae silentium regis,
 Arcana cum fiunt sacra:
Nunc, nunc adeste, nunc in hostileis domos
 Iram, atque numen vertite,
Formidolosis dum latent silvis ferae,
 Dulci sopore languidae,
Senem (quod omnes rideant) adulterum
 Latrent suburranae canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
 Meae laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minus
 Venena Medeae valent,
Quibus superbam fugit ulta pellicem,
 Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
 Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis
 Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum.
Ah, ah! solutus ambulat veneficae
 Scientioris carmine.
Non usitatis, Vare, potionibus
 (O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
 Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
 Fastidienti poculum.
Priusque coelum sidet inferius mari,
 Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres, uti
 Bitumen atris ignibus.
Sub haec puer, jam non, ut ante, mollibus

Lenire verbis impias:
Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces.
Venena, magnum fas, nefasque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima,
Quin, ubi perire jussis exspiravero,
Nocturnus occurram furor:
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
Quae vis deorum est Manium:
Et inquietis assidens praecordiis;
Pavore somnos auferam.
Vos turba vicatim, hinc & hinc saxis petens,
Contundet obscoenas anus.
Post insepulta membra different lupi
Et Esquilinae alites.
Neque hoc parentes (heu mihi superstites!)
Effugerit spectaculum.

ODE VI.

In Cassium Severum, Poëtam maledicum.

QVid immerenteis hospites vexas canis
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inaneis, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata niveis,
Quaecumque praecedet fera.
Tu cum timenda voce complesti nemus;
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua:
Qualis Lycambae spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM.

ODE VII.

In bellum civile gestum contra Brutum & Cassium.

QUo, quo scelesti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?

Parum-

Parumne campis, atque Neptuno super
  Fusum est Latini sanguinis?
Non ut superbas invidae Carthaginis
  Romanus arceis ureret:
Intactus aut Britannus ut descenderet
  Sacra catenatus via:
Sed ut secundum vota Parthorum, sua
  Urbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
  Unquam, nisi in dispar feris.
Furorne coecus, an rapit vis acrior,
  An culpa? responsum date.
Tacent. & ora pallor albus inficit,
  Mentesque perculsae stupent.
Sic est. acerba fata Romanos agunt,
  Scelusque fraternae necis:
Ut immerentis fluxit in terram Remi
  Sacer nepotibus cruor.

ODE VIII.

In anum libidinosam.

ROgare longo putidam te saeculo,
  Vireis quid enervet meas?
Cum sit tibi dens ater, & rugis vetus
  Frontem senectus exaret:
Hietque turpis inter aridas nateis
  Podex, velut crudae bovis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
  Equina quales ubera.
Venterque mollis, & femur tumentibus
  Exile suris additum.
Esto beata: funus atque imagines
  Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita, quae rotundioribus
  Onusta baccis ambulet.
Quid, quod libelli Stoici inter sericos
  Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
  Minusve languet fascinum,
Quod ut superbo provoces ab inguine,
  Ore allaborandum est tibi.

AD MÆCENATEM.

ODE IX.

QUando repoſtum Caecubum ad feſtas dapes
Victore laetus Caeſare,
Tecum ſub alta (ſic Jovi gratum) domo,
Beate Maecenas, bibam?
Sonante miſtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum,
Ut nuper, actus cum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,
Minatus urbi vincla, quae detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus, (eheu poſteri negabitis)
Emancipatus foeminae
Fert vallum, & arma miles, & ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt,
Interque ſigna (turpe!) militaria
Sol aſpicit conopeum.
Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos
Galli, canentes Caeſarem:
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum ſitae.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boves.
Io triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem:
Neque Africano, cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulcrum condidit.
Terra marique victus hoſtis, Punico
Lugubre mutavit ſagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non ſuis.
Exercitatas aut petit Syrteis noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauſeam coërceat,
Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caeſaris rerum juvat
Dulci Lyaeo ſolvere.

IN-

IN MÆVIUM.
ODE X.

Tempestatem & naufragium ei imprecatur.

Mala soluta navis exit alite
  Ferens olentem Maevium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
  Auster memento, fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverso mari,
  Fractosque remos differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
  Frangit trementeis ilices.
Nec sidus atra nocte amicum appareat,
  Qua tristis Orion cadit.
Quietiore nec feratur aequore,
  Quam Graja victorum manus,
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
  In impiam Ajacis ratem.
O quantus instat navitis sudor tuis,
  Tibique pallor luteus,
Et illa non viriis ejulatio,
  Preces & aversum ad Jovem!
Ionius udo cum remugiens sinus
  Noto carinam ruperit.
Opima quod si praeda curvo littore
  Porrecta mergos juveris,
Libidinosus immolabitur caper,
  Et agna tempestatibus.

AD PETTIUM.
ODE XI.

Se amore captum non posse ad versus faciendos operam & studium conferre.

PEtti, nihil me, sicut antea, juvat
  Scribere versiculos,
    Amore perculsum gravi;
Amore, qui me praeter omneis, expetit
  Mollibus in pueris,
    Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
  Inachia furere,
  Silvis honorem decutit.

Heu me per urbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui!
Conviviorum & poenitet,
In queis amantem & languor & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.
Contraque lucrum nil valere, candidum
Pauperis ingenium
Querebar applorans tibi:
Simul calentis inverecundus deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod si meis inaestuat praecordiis
Libera bilis, ut haec
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia:
Desinet imparibus
Certare summotus pudor.
Ubi haec severus te palam laudaveram,
Jussus abire domum,
Ferebar incerto pede,
Ad non amicos heu mihi posteis, & heu
Limina dura, quibus
Lumbos, & infregi latus!
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliae graves;
Sed alius ardor, aut puellae candidae,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

ODE XII.

In anum foedam quae illius amores ambiebat.

QUid tibi vis, mulier, nigris dignissima barris
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis nec firmo juveni, nec naris obesae:
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus:
Quis sudor vietis, & quam malus undique membris
Crescit

Crescit odor: cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili: jamque subando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit.
Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis;
Inachia langues minus, ac me.
Inachiam ter nocte potes: mihi semper ad unum
Mollis opus. pereat male, quae te
Lesbia quaerenti taurum, monstravit inertem.
Cum mihi Chous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae,
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret aequaleis inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acreis
Agna lupos, capreaeque leones.

AD AMICOS.

ODE XIII.

HOrrida tempestas coelum contraxit & imbres,
Nivesque deducunt Jovem.
Nunc mare nunc silvae
Threïcio Aquilone sonant. rapiamus amici
Occasionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta solvatur fronte senectus,
Tu vina Torquato move
Consule pressa meo.
Caetera mitte loqui. Deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice.
Nunc & Achaemenia
Perfundi nardo juvat, & fide Cyllenea
Levare diris pectora
Sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
Invicte mortalis, dea
Nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois:

Unde tibi reditum certo ſubtemine Parcae
Rupere: nec mater domum
Caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae
Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM.
ODE XIV.

Phrynes amorem obſtare quo minus jambos premiſſos abſolvat.

MOllis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſenſibus;
Pocula Lethaeos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis ſaepe rogando.
Deus, deus nam me vetat,
Inceptos, olim promiſſum carmen, ïambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teïum:
Qui perſaepe cava teſtudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipſe miſer: quod ſi non pulcrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua. me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

AD NEÆRAM.
ODE XV.

Non ſervatam ab ea fidem conqueritur.

NOx erat & coelo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſidera,
Cum tu magnorum numen laeſura deorum
In verba jurabas mea:
Arctius atque edera procera aſtringitur ilex,
Lentis adhaerens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion
Turbaret hibernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute, Neaera:
Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret aſſiduas potiori te dare nocteis,

Et quaeret iratus parem.
Nec semel offensae cedet constantia formae,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo;
Sis pecore, & multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea;
Eheu translatos alio moerebis amores.
Ast ego vicissim risero.

AD POPULUM ROMANUM.

ODE XVI.

Queritur bellorum civilium nullum esse finem.

Altera jam teritur bellis civilibus aetas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsenae manus,
AEmula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer,
Novisque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera caerulea domuit Germania pube,
Parentibusque abominatus Annibal.
Impia perdemus devoti sanguinis aetas,
Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres insistet victor, & urbem
Eques sonante verberabit ungula:
Quaeque carent ventis & solibus ossa Quirini,
(Nefas videre) dissipabit insolens.
Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars
Malis carere quaeritis laboribus?
Nulla sit hac potior sententia (Phocaeorum
Velut profugit exsecrata civitas,
Agros atque Lareis proprios, habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis)
Ire, pedes quocunque ferunt: quocumque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in haec: Simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas:
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina.

In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
Novaque monstra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigreis subsidere cervis,
Adulteretur & columba milvio:
Credula nec flavos timeant armenta leones,
Ametque salsa laevis hircus aequora.
Haec, & quae poterunt reditus abscindere dulceis,
Eamus omnis exsecrata civitas.
Aut pars indocili melior grege, mollis, & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca praeter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus: arva beata
Petamus arva, divites & insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea:
Germinat & nunquam fallentis termes olivae,
Suamque pulla ficus ornat arborem:
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic injussae veniunt ad mulctra capellae,
Refertque tenta grex amicus ubera:
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
Utrumque Rege temperante coelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
Laboriosa nec cohors Ulyssei.
Nulla nocent pecori contagia: nullius astri
Gregem aestuosa terret impotentia.
Jupiter illa piae secrevit littora genti,
Ut inquinavit aere tempus aureum:
AEre, dehinc ferro duravit saecula: quorum
Piis secunda vate me datur fuga.

AD CANIDIAM.

ODE XVII.

Ut sibi tandem ignoscat.

JAm jam efficaci do manus scientiae,
Supplex & oro regna per Proserpinae,

Pe-

Per & Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Defixa coelo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem sacris.
Citumque recto solve, solve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Luxere matres Iliae addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis moenibus rex procidit,
Heu pervicacis ad pedes Achilleï.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Ulyssei
Volente Circe membra: tunc mens, & sonus
Relapsus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis, superque poenarum tibi,
Amata nautis multum, & institoribus.
Fugit juventas, & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida.
Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum à labore me reclinat otium.
Urget diem nox, & dies noctem: neque est
Levare tenta spiritu praecordia.
Ergo negatum, vincor, ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina.
Caputque Marsa dissilire nænia.
Quid amplius vis? ô mare, & terra, ardeo:
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Urens in AEtna flamma. tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quae finis? aut quod me manet stipendium?
Effare: jussas cum fide poenas luam?
Paratus expiare, seu poposceris
Centum juvencos, sive mendaci lyra
Voles sonari. Tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenae Castor offensus vice
Fraterque magni Castoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina
Et tu (potes nam) solve me dementia.

O nec

O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novendialeis dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus, & purae manus,
Tuusque venter partum ejus: & tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit;
Utcunque fortis exsilis puerpera.

Canidia respondet, ostendens nullis se precibus exorari posse.

Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
Et Esquilini Pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Novis ut usque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignae Tantalus semper dapis.
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
Voles modo altis desilire turribus:
Modo ense pectus Norico recludere:
Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
Fastidiosa tristis aegrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques;
Meaeque terra cedet insolentiae.
An quae movere cereas imagines,
Ut ipse nosti curiosus, & polo
Deripere Lunam vocibus possim meis,
Possim crematos excitare mortuos,
Desiderique temperare poculum,
Plorem artis in te nullum habentis exitum?

Q. HORATII FLACCI
CARMEN SAECULARE.

Pro Imperii Romani incolumitate.

PHoebe ſylvarumque potens Diana,
Lucidum coeli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quae precamur
Tempore ſacro:
Quo Sibyllini monuere verſus,
Virgines lectas pueroſque caſtos
Dîs, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen:
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliuſque & idem
Naſceris; poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia tuere matres:
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis.
Diva, producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Foeminis, proliſque novae feraci
Lege marita:
Certus ut denos decies per annos
Orbis & cantus, referatque ludos
Ter die claro, totieſque grata
Nocte frequenteis.
Voſque veraces ceciniſſe Parcae,
Quod ſemel dictum eſt; ſtabiliſque rerum
Terminus ſervat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant foetus & aquae ſalubres,
Et Jovis aurae.
Condito mitis placiduſque telo
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.

Roma si vestrum est opus, Iliaeque
Littus Etruscum tenuere turmae,
Jussa pars mutare Lareis, & urbem
Sospite cursu:
Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus AEneas patriae superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:
Di probos mores docili juventae,
Di senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque, prolemque,
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisae Venerisque sanguis,
Imperet bellante prior; jacentem
Lenis in hostem.
Jam mari, terraque manus potenteis
Medus, Albanasque timet secureis:
Jam Scythae responsa petunt, superbi
Nuper: & Indi:
Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priscus, & neglecta redire virtus
Audet, apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phoebus, acceptusque novem Camoenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus;
Si Palatinas videt aequus arceis,
Remque Romanam Latiumque felix,
Alterum in lustrum, meliusque semper
Proroget aevum.
Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet: & votis puerorum amicas
Applicet aureis.
Haec Jovem sentire, deosque cunctos,
Spem bonam, certamque domum reporto,
Doctus, & Phoebi chorus & Dianae
Dicere laudes.

QUINTI

QUINTI HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBRI IV.

Quorum duo Satyrarum vulgo, duo Epistolarum inscribuntur.

Q. HORATII FLACCI SERMONUM

LIBER PRIMUS.

Quorum duo Satyrarum vulgo, duo Epistolarum inscribuntur.

SATYRA I.

QUi fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
Contentus vivat: laudet diversa sequenteis?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra, mercator, navim jactantibus Austris,
Militia est potior. quid enim? concurritur: horae
Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,
Solos feliceis viventeis clamat in urbe.
Caetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. ne te morer, audi,
Quo rem deducam. siquis deus, En ego, dicat,
Jam faciam, quod vultis. eris tu, qui modo miles,
Mercator: tu consultus modo, rusticus. hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. eja
Quid statis? nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causae est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quaeramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaeque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Ajunt, cum sibi sint congesta cibaria. sicut
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris

Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quae, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, & illis utitur ante
Quaeſitis patiens. cum te neque fervidus aeſtus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum:
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus & auri
Furtim defoſſa timidum deponere terra?
Quod ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At ni id fit, quid habet pulcri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum;
Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus: ut ſi
Reticulum panis venaleis inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturae fineis viventi, jugera centum, an
Mille aret? at ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut, tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem,
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. eo fit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripa ſimul avulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget, quanto eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit: quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe libenter,
Quatenus id facit. ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: Populus me ſibilat: at, mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians. & tanquam parcere ſacris
Cogeris; aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus, quem praebeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque, dieſque

For-

Formidare malos fures, incendia servos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te affixit; habes qui
Assideat: fomenta paret: medicum roget, ut te
Suscitet, ac reddat natis, carisque propinquis.
Non uxor salvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellae.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet, quem non merearis, amorem?
An si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos;
Infelix operam perdas, ut si quis asellum
In campum doceat parentem currere fraenis
Denique sit finis quaerendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus, & finire laborem
Incipias; parto quod avebas: nec facias quod
Umidius quidam (non longe est fabula) dives,
Ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
Non unquam servo melius vestiret; ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta securi
Divisit medium fortissima Tyndaridarum.
Quid mi igitur suades? ut vivam Maenius? aut sic,
Ut Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus adversis componere. Non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo, ac nebulonem:
Est inter Tanaim quiddam, socerumque visellі.
Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.
Illuc, unde abii, redeo: nemon' ut avarus
Se probet? ac potius laudet diversa sequenteis.
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
Tabescat. neque se majori pauperiorum
Turbae compareт: hunc atque hunc superare laboret?
Sic festinanti semper locupletior obstat:
Ut cum carceribus missos rapit ungula currus:
Instat equis auriga, suos vincentibus; illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitae
Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.

Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla.
Hic se praecipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem caesus: fugiens hic decidit acrem
Praedonū in turbā: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones. quin etiam illud
Accidit, ut cuidam testeis, caudamque salacem
Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda!
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit, quam qui moechatur. at hic si,
Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse, daret quantum satis esset: nec sibi damno,
Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marsaeus amator Originis, ille,
Qui patrium mimae donat fundumque, laremque:
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est ubicunq; quid inter-
Est an matrona, ancilla, peccesve togata?
Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, poenas dedit usque, superque,
Quam satis est. pugnis caesus, ferroque petitus,
Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret haec animus, Quid vis tibi? nunquid ego à te
Magno prognatum deposco consule cunnum,
Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?
Quid responderet? magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet, pugnantiaque istis
Dives opis natura suae, tu si modo rectè
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere; tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
Desine matronas sectarier: unde laboris
Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos, virideisque lapillos,
Sit licet hoc Cerinthe tuū, tenerū est femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius persaepe togatae.

Adde huc, quod mercem sine fucis gestat, aperte
Quod venale habet ostendit; nec, si quid honesti est,
Jactat, habetque, palam: quaerit quo turpia celet.
Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
Inspiciunt; ne, si facies (ut saepe) decora,
Molli fulta pede est; emptorem inducat hiantem,
Quod pulcrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte; ne corporis optima lynceis
Contemplere oculis: Hypsaea caecior, illa
Quae mala sunt, spectes. ô crus, ô brachia! verum
Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longa est.
Matronae praeter faciem nil cernere possis,
Caetera, ni Catia est, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit insanum) multae tibi tum officient res:
Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
Ad talos stola demissa, & circumdata palla
Plurima, quae invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obstat. Cois tibi pene videre est,
Ut nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
Metiri possis oculo latus, an tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier ante,
Quam mercem ostendi? leporem venator, ut alta
In nive sectatur. positum sic tangere nolit:
Cantat, & apponit: meus est amor huic similis: nam
Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
Hiscine versiculis speras tibi posse dolores,
Atque aestus, curasque graves è pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest, & inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pavonem, rhombumque? tument tibi cum inguina,
num, si
Ancilla, aut verna est praesto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego. namq; parabilem amo Venerem facilemq;
Illam, post paulo, sed pluris, si exierit vir;
Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quae neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum est jussa, venire.
Candida, rectaq; sit: munda hactenus, ut neq; longa,
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.

Haec

Haec ubi suppoſuit, dextro corpus mihi laevum;
Ilia, & AEgeria eſt. do nomen quodlibet illi,
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat:
Janua frangatur: latret canis: undique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: vae pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe conſcia clamet.
Cruribus haec metuat, doti deprenſa, egomet mi.
Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMnibus hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut numquam inducant animum cantare, rogati:
Injuſſi numquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caeſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris, atque ſuam, non
Quidquam proficeret: ſi collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſumma
Voce, modo hac reſonat, quae chordis quattuor ima.
Nil aequale homini fuit illi: ſaepe velut qui
Currebat fugiens hoſtem: perſaepe velut qui
Junonis ſacra ferret. habebat ſaepe ducentos,
Saepe decem ſervos. modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquẽs. modo, ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri, & toga, quae defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat. decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipſum
Mane: diem totum ſtertebat. nil fuit unquam
Sic impar ſibi. nunc aliquis dicat mihi, quid tu?
Nullane habes vitia? imo alia, haud fortaſſe minora,
Maenius abſentem Novium cum carperet, Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? egomet mi ignoſco, Maenius inquit,
Stultus, & improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum, (tra
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi con-
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi.
Iracundior eſt paulo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, & male laxus

n pede calceus haeret. at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam: at tibi amicus: at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala. namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt coecum vitia, aut etiam ipsa haec
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae.
Vellem in amicitia sic erraremus, & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. strabonem
Appellat paetum pater; & Pullum, male parvus
Si cui filius est: ut abortivus fuit olim
Sisyphus. hunc varum, distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit: frugi dicatur. ineptus
Et jactantior hic paulo est: concinnus amicis
Postulat ut videatur. at est truculentior, atque
Plus aequo liber: simplex, fortisque habeatur.
Caldior est: acreis inter numeretur. opinor,
Haec res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas invertimus; atque
Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
Nobiscum vivit; multum demissus homo: illi
Tardo, cognomen pingui damus. hic fugit omneis
Insidias, nullique malo latus obdit apertum,
Cum genus hoc inter vitae versetur. ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina: pro bene sano,
Ac non incauto, fictum, astutumque vocamus.
Simplicior si quis (qualem me saepe libenter
Obtulerim tibi) Maecenas; ut forte legentem,
Aut tacitum impellat, quovis sermone molestus;
Communi sensu plane caret, inquimus. eheu
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum est
Cum mea compenset vitiis bona pluribus hisce,
(Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
Si volet. hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,

Po-

Postulat; ignoscat verrucis illius. aequum est
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Caetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
Ponderibus, modulisque suis ratio utitur? ac, res
Ut quaeque est, ita suppliciis delicta coërcet?
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisceis, tepidumque ligurrierit jus,
In cruce suffigat; Labeone insanior inter
Sanos dicatur. quanto hoc furiosius, atque
Majus peccatum est? paullum deliquit amicus;
Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus
Odisti, & fugis, ut Drusonem debitor aeris:
Qui, nisi cum tristes misero venere Kalendae,
Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo: historias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus; mensave catillum
Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens; minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit?
Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est. sensus, moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas justi prope mater, & aequi.
Cum prorepserunt primis animalia terris, (pter,
Mutum, & turpe pecus, glandem, atque cubilia pro-
Unguibus, & pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus:
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere. dehinc absistere bello,
Oppida coeperunt munire & ponere leges;
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapienteis more ferarum
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si, fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc; tantumdē ut peccet, idemque,

Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus divum sacra legerit. adsit
Regula, peccatis quae poenas irroget aequas:
Ne scutica dignum, horribili sectere flagello.
Nam ut ferula caedas meritum majora subire
Verbera, non vereor; cum dicas esse pareis res
Furta latrociniis: & magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex;
Cur optas, quod habes? non nosti quid pater, inquit,
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam,
Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. quo?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus est modulator; ut Alfenus vafer, omni
Abjecto instrumento artis, clausaque taberna
Sutor erat; sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex, sic rex solus. vellunt tibi barbam,
Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coërces,
Urgeris turba circum te stante: miserque
Rumperis, & latras magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis; neque te quisquam stipator, ineptum
Praeter Crispinum sectabitur, & mihi dulces
Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici,
Inque vicem illorum patiar delicta libenter:
Privatusque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poëtae,
Atq; alii, quorum Comoedia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
Quod Moechus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus, numerisque facetus;
Emunctae naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc vitiosus. in hora saepe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno.
Cum flueret lutulentus erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;
Scribendi recte. nam ut multum, nil moror. ecce
Crispinus minimo me provocat: accipe, si vis,

Accipiam tabulas. detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus uter plus scribere possit.
Di bene fecerunt, inopis me, quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Usque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capsis, & imagine: cum mea nemo
Scripta legat; vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quot sunt, quos genus hoc minime juvat, utpote pluteis
Culpari dignos. quem vis media erue turba:
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat:
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor: stupet Albius aere:
Hic mutat merceis surgente à Sole, ad eum, quo
Vespertina tepet regio. quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine: ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poëtas:
Foenũ habet in cornu: longe fuge. dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico.
Et quodcunque semel chartis illeverit, omneis
Gestiet à furno redeunteis scire, lacuque,
Et pueros, & anus. agedum pauca accipe contra.
Primum ego me illorũ, dederim quibus esse poëtas,
Excerpam numero. neque enim concludere versum
Dixeris esse satis: neque, siquis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum; des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam comoedia, nec ne poëma
Esset, quaesivere: quod acer spiritus, ac vis,
Nec verbis nec rebus inest: nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. at pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos insanit amica
Filius; uxorem grandi cum dote recuset;
Ebrius, & magnum quod dedecus, ambulat ante
Noctem cum facibus: numquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis:
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem,
Quo personatus, pacto pater. his, ego quae nunc,
Olim

Olim quae ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa, modoſque. & quod prius ordine verbum eſt,
Poſterius facias, praeponens ultima primis;
Non ut ſi ſolvas, Poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſteis, portaſque refregit;
Invenias etiam disjecti membra poëtae.
Hactenus haec. alias, juſtum ſit, nec ne, poëma.
Nunc illud tantum quaeram; meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci male, cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus. at bene ſi quis,
Et puris vivat manibus; contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Coeli, Byrrhique latronum;
Non ego ſim Capri, neque Sulci. cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos:
Queis manus inſudet vulgi, Hermogeniſq; Tigelli.
Non recito quidquam, niſi amicis, idque coactus,
Non ubivis, coramve quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi: quique lavantes:
Suave locus voci reſonat concluſus: inaneis
Hoc juvat: haud illud quaerenteis, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. laedere gaudes,
Inquis: & hoc ſtudio pravus facis. unde petitum
Hoc in me jacis? eſt auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? abſentem qui rodit amicum
Qui non defendit, alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit: hic niger eſt; hunc tu, Romane, caveto.
Saepe tribus lectis videas coenare quaternos:
E quibus unus avet, quavis aſpergere cunctos,
Praeter eum, qui praebet aquam: poſt, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur
Infeſto nigris. ego, ſi riſi, quod ineptus
Paſtillos Rufillus olet, Gergonius hircum;
Lividus, & mordax videor tibi? mentio ſi quae
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos.
Me capitolinus convictore uſus amicoque,
A puero eſt: cauſaque mea permulta rogatus

Fecit,

Fecit, & incolumis laetor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. hic nigrae succus loliginis, haec est
Ærugo mera. quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud; vere promitto. liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. insuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis vitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mî ipse parasset;
Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriã rem
Perdere quis velit. à turpi meretricis amore
Cum deterreret, Sectani dissimilis sis,
Ne sequerer moechas, concessa cum Venere uti
Possem, Deprensi non bella est fama Treboni,
Ajebat. sapiens vitatu, quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim simul ac duraverit aetas
Membra animumque tuum: nabis sine cortice. sic me
Formabat puerum dictis: & sive jubebat
Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc:
Unum ex judicibus selectis objiciebat.
Sive vetabat, An hoc inhonestum, & inutile factu
Necne sit, addubites? flagret rumore malo cum
Hic, atque ille? avidos vicinum funus ut aegros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria saepe
Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quaecunque ferunt, mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis teneor. fortassis & istinc
Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
Consilium proprium. neq; enim cum lectulus, aut me
Porticus excepit, desum mihi. rectius hoc est,
Hoc faciens vivam melius: sic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non belle. numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? haec ego mecum
Compressis agito labris. ubi quid datur oti,
Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum. cui si concedere nolis,

Multa

Multa poëtarum veniat manus, auxilio quae
Sit mihi (nam multo plures sumus) ac veluti te
Judaei, cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

Egressum magna me accepit Aricia Roma,
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctissimus. Inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Praecinctis, unum. minus est gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, coenantes haud animo aequo
Exspectans comites. jam nox inducere terris
Umbras & coelo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
Ingerere. Huc appelle. trecentos inseris: ohe
Jam satis est. dum aes exigitur, dum mula ligatur;
Tota abit hora. mali culices, ranaeque palustres
Avertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipiat. ac missae pastum retinacula mulae
Nauta piger saxo religat stertitque supinus.
Jamque dies aderat; cum nil procedere lintrem
Sentimus. donec cerebrosus prosilit unus,
Ac mulae nautaeque caput, lumbosque saligno
Fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora.
Ora, manusque tua lavimus Feronia lympha.
Millia tum pransi tria repimus: atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Maecenas optimus, atque
Coccejus, missi magnis de rebus uterque
Legati; aversos soliti componere amicos.
Heic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Maecenas advenit, atque
Coccejus, Capitoque simul Fontejus, ad unguem
Factus homo; Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
Linquimus: insani ridentes praemia scribae,
Praetextam, & latum clavum, prunaeque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus;
Murena praebente domum, Capitone culinam.

Postera

Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius, & Varius Sinuessae, Virgiliusque
Occurrunt. animae, quales neque candidiores
Terra tulit: neque queis me sit devinctior alter.
O, qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico,
Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit: & parochi, quae debent, ligna, salemque,
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Maecenas: dormitum ego Virgiliusque:
Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit plenissima villa;
Quae super est Claudi caupona s. nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicerri,
Musa velim memores: & quo patre natus uterque
Contulerit liteis. Messi clarum genus Osci;
Sarmenti domina extat. ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. prior Sarmentus, Equi te
Esse feri similem dico. ridemus & ipse
Messius, accipio: caput & movet. ô, tua cornu
Ni foret exsecto frons, inquit; quid faceres? cum
Sic mutilus minitaris. at illi foeda cicatrix
Setosam laevi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicerrus ad haec, Donasset jamne catenam
Ex voto Laribus, quaerebat. scriba quod esset,
Deterius nihilo dominae jus esse. rogabat
Denique, cur nunquam fugisset, cui satis una,
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Prorsus jucunde coenam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventũ, ubi sedulus hospes
Paene arsit, macros dum turdos versat in igne:
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Volcano, summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos coenam, servosque timenteis
Tum rapere, atq; omneis restinguere velle videres.
Incipit ex illo monteis Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset lacrimoso non sine fumo;
Udos cum foliis ramos urente camino.

Hic

Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto. somnus tamen aufert
Intentum Veneri. tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.
Quattuor hinc rapimur. viginti & millia, rhedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est;
Signis perfacile est. venit vilissima rerum
Hic aqua: sed panis longe pulcerrimus; ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator;
Nam Canusi lapidosus: aquae non dulcior urna
Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit moestus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus: utpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior; via pejor, adusque
Bari moenia piscosi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque jocosque;
Dum flamma sine, tuta liquescere limine sacro
Persuadere cupit. credat Judaeus apella,
Non ego. namque deos dicici securum agere aevum:
Nec, siquid miri faciat natura, deos id
Tristeis ex alto coeli demittere tecto.
Brundisium longae finis chartaeque viaeque est.

SATYRA VI.

NOn, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fineis, nemo generosior est te;
Nec, quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint;
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus dum ingenuus, persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos saepe viros nullis majoribus ortos
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Laevinum Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse, notante
Judice, quem nosti, populo: qui stultus honores
Saepe dat indignis, & famae servit ineptus:
Qui stupet in titulis, & imaginibus. quid oportet
Nos

Nos facere, à vulgo longe latéque remotos?
Namque esto, populus Laevino mallet honorem,
Quam Decio mandare novo: censórque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
Vel merito; quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minus ignotos generosis. quo tibi Tulli
Sumere depositum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit: privato quae minor esset,
Nam ut quisq; insanus nigris medium impediit crus
Pellibus, & latum dimisit pectore clavum;
Audit continuo, Quis homo hic est? quo patre natus?
Ut si qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus: eat quacunque puellis
Injiciat curam quaerendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, civeis, urbem sibi curae,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus
Omneis mortaleis curare, & quaerere cogit.
Tunc Syri, Damae, aut Dionysi filius, audes
Dejicere è saxo civeis, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu post me sedet uno;
Namq; est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus,
Et Messala videris? at hic si plostra ducenta,
Concurrantque foro tria funera; magna sonabit,
Cornua quod, vincatque tubas. saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia sim tibi Maecenas convictor: at olim
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est: quia non ut forsit honorem,
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum,
Praesertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me possim casu, quod te sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius dixère, quid essem,
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Saturejano vectari rura caballo,
Sed, quod eram narro, respondens, ut tuus est mos,

Pauca, abeo, & revocas nono post menſe, jubeſque
Eſſe in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum;
Non patre praeclaro, ſed vita & pectore puro.
Atqui ſi vitiis mediocribus, ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta (velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore naevos)
Si neque avaritiam, neque ſordeis, ac mala luſtra
Objiciet vere quiſquam mihi; purus, & inſons,
(Ut me collaudem) ſi & vivo carus amicis;
Cauſa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere; magni
Quo pueri magnis è centurionibus orti
Laevo ſuſpenſi loculos, tabulamque lacerto
Ibant octonis referentes Idibus aera.
Sed puerum eſt auſus Romam portare docendum
Arteis, quas doceat quivis eques, atque ſenator
Semet prognatos. veſtem ſervoſque ſequenteis
In magno ut populo ſi quis vidiſſet; avita
Ex re praeberi ſumtus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus, omneis
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit ſibi ne vitio quis verteret; olim
Si praeco parvas, aut (ut fuit ipſe) coactor
Mercedes ſequerer. neque ego eſſem queſtus. ob
hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me poeniteat ſanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat, claroſque parenteis:
Sic me defendam. longe mea diſcrepat iſtis
Et vox, & ratio. nam ſi natura juberet
A certis annis aevum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcunque parenteis;
Optaret ſibi quiſque: meis contentus, onuſtos
Faſcibus & ſellis, nollem mihi ſumere; demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quod (ſtum.
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare mole-
Nam mihi continuo major quaerenda foret res:
Atque ſalutandi plures. ducendus & unus,
Et comes alter, uti ne ſolus, ruſve peregreve
Exirem

Exirem plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; (mos.
Mantica cui lumbos onere ulceret, atq; eques ar-
Objiciet nemo sordeis mihi, quas tibi, Tulli,
Cum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
Te pueri lasanum portantes, oenophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, praeclare senator,
Multis atque aliis vivo. quacunque libido est,
Incedo solus: percunctor quanti olus, ac far:
Fallacem Circum, vespertinumque pererro
Saepe forum. adsisto divinis. inde domum me
Ad porri, & ciceris refero, laganique catinum;
Coena ministratur pueris tribus: & lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet. adstat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya: qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
Ad quartam jaceo, post hanc vagor, aut ego lecto,
Aut scripto, quod me tacitum juvet. ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Ast ubi me fessum Sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora signi
Pransus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. haec est
Vita solutorum misera ambitione, gravique.
His me consolor, victurus suavius, ac si
Quaestor avus, pater atque meus, patruusq; fuissent.

SATYRA VII.

PRoscripti Regis Rupuli pus atque venenum,
Hybrida quo pacto sit Persius ultus; opinor
Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat.
Clazomenis; etiam liteis cum Rege molestas;
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
Confidens tumidusque: adeo sermonis amari,
Sisenas, Barros, ut equis praecurreret albis,
Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animosumque inter Achillem,

 Ira

Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
Non aliam ob caufam, nifi quod virtus in utroque
Summa fuit. duo fi difcordia vexet inerteis,
Aut fi difparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco; difcedat pigrior, ultro
Muneribus miffis) Bruto praetore tenente
Ditem Afiam, Rupuli, & Perfi par pugnat; uti non
Compofitus melius cum Bitho Bacchius. in jus
Acres procurrunt; magnum fpectaculum uterque.
Perfius exponit caufam: ridetur ab omni
Conventu, laudat Brutum, laudatque cohortem:
Solem Afiae Brutum appellat, ftellafque falubreis
Appellat comites; excepto Rege: Canem illum,
Invifum agricolis fidus veniffe ruebat,
Flumen ut hibernum, fertur quo rara fecuris.
Tum Praeneftinus falfo, multumque fluenti
Expreffa arbufto regerit convicia; durus
Vindemiator, & invictus; cui faepe viator
Ceffiffet, magna compellans voce cucullum.
At Graecus, poftquam eft Italo perfufus aceto,
Perfius, exclamat: Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui reges confueris tollere; cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede,
tuorum eft.

SATYRA VIII.

OLim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cum faber incertus, fcamnum faceretne Priapum;
Maluit effe deum. deus inde ego furum, aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obfcoenoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aft importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.
Huc prius anguftis ejecta cadavera cellis
Confervus vili portanda locabat in arca.
Hoc miferae plebi ftabat commune fepulcrum,
Pantolabo fcurrae, Nomentanoque nepoti:
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Heic dabat: haeredes monumentum ne fequeretur.
Nunc licet Efquiliis habitare falubribus, atque
Aggere in aprico fpatiari: quomodo triftes
Albis informem fpectabant offibus agrum.

Cum

Cum mihi non tantum furesque feraeque suetae
Hanc vexare locum, curae sunt, atque labori;
Quantum, carminibus quae versant, atque venenis
Humanos animos. has nullo perdere possum
Nec prohibere modo; simul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocenteis.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis passoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem: pallor utrasque
Fecerat horrendas aspectu. scalpere terram
Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
Coeperunt. cruor in fossam confusus; ut inde
Maneis elicerent, animas responsa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quae poenis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat servilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera; saevam
Altera Tisiphonen. serpentes, atque videres
Infernas errare canes: Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at siquid, merdis caput inquinet albis
Corvorum: atq; in me veniat mictum' atq; cacatum
Julius, & fragilis Pedacia: furque Voranus.
Singula quid memorem, quo pacto alterna loquen(tes
Umbrae cum Sagana resonarent triste, & acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris, & imagine cerea
Largior arserit ignis? & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum?
Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus. at illae currere in urbem.
Canidiae denteis, altum Saganae caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno risuque jocoque videres.

SATYRA IX.

IBam forte via sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum: totus in illis:
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, Quid agis, dulcissime rerum?
Suaviter, ut nunc est, inquã: & cupio omnia quae vis,
Cum assectaretur, Numquid vis? occupo: at ille
Noris nos, inquit, docti sumus. heic ego, Pluris

Hoc inquam, mihi eris. misere discedere quaerens
Ire modo ocyus, interdum consistere; in aurem
Dicere nescio quid puero. cum sudor ad imos
Manaret talos, O te Bollane cerebri
Felicem ajebam tacitus, cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
Nil respondebam; Misere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video: sed nil agis: usque tenebo.
Persequar.hinc quo nunc iter est tibi? nil opus est te
Circumagi. quendam volo visere non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos.
Nil habeo quod agam:& non sum piger. usque sequar
Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus; (te
Cum gravius dorso subiit onus. incipit ille.
Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plureis,
Aut citius possit versus? quis membra movere
Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat. est tibi mater,
Cognati, queis te salvo est opus? haud mihi quisquam
Omneis composui. felices. nunc ego resto.
Confice. namque instat fatum mihi triste; Sabella
Quod puero cecinit, divina mota anus urna.
Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando consumet cunque. loquaces,
Si sapiat, vitet; simulatque adoleverit aetas.
Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei
Praeterita: & casu tunc respondere vadato
Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. inteream, si
Aut valeo stare: aut novi civilia jura:
Et propero quo scis. dubius sum, quid faciam, inquit;
Tene relinquam, an rem. me sodes. non faciam, ille:
Et praecedere coepit. ego, ut contendere durum est
Cum victore, sequor. Maecenas quomodo tecum?
Hinc repetit. paucorum hominum, & mentis bene sanae:
Nemo dexterius fortuna est usus. haberes
Magnum adjutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni
Summosses omneis. Non isto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla est,

Nec magis his aliena malis. nil mi officit unquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus uni
Cuique ſuus. magnum narras, vix credibile. atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. velis tantummodo: quae tua virtus,
Expugnabis. & eſt qui vinci poſſit: eoque
Difficiles aditus primos habet. haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam. non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam: tempora quaeram:
Occurram in triviis: deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. haec dum agit; ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus; & illum
Qui pulcre noſſet. conſiſtimus. unde venis? &
Quo tendis? rogat: & reſpondet. vellere coepi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia; nutans,
Diſtorquens oculos: ut me eriperet. male ſalſus
Ridens diſſimulare. meum jecur urere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Ajebas mecum. Memini bene, ſed meliori
Tempore dicam. hodie triceſima ſabbata. vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? nulla mihi, inquam,
Relligio eſt. at mi. ſum paullo infirmior; unus
Multorum. ignoſces, alias loquar. Hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obvius illi
Adverſarius, &, quo tu turpiſſime? magna
Inclamat voce, &, licet anteſtari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in jus: clamor utrinque:
Undique concurſus. ſic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

NEmpe incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque caetera. nam ſic
Et Laberi mimos, ut pulcra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris. & eſt quaedam tamen heic quoque virtus.
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aureis.
Et ſermone opus eſt; modo triſti ſaepe jocoſo;

Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtae.
Interdum urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas consulto. ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcer
Hermogenes unquam legit, neque simius iste,
Nil praeter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
Miscuit. ô seri studiorum! qui ne putatis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior; ut Chio nota si commista Falerni est;
Cum versus facias, teipsum percontor, an & cum
Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli.
Scilicet oblitus patriaeque patrisque Latini
Cum Pedius causas exsudet Poplicola, atque
Corvinus: patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis.
Atqui ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
Versiculos; vetuit me tali voce Quirinus,
Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
In silvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas Graecorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus, jugulat dum Memnona, dumq;
Diffingit Rheni luteum caput, haec ego ludo;
Quae nec in aede sonent certantia, judice Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos
Unus vivorum Fundani. Pollio regum
Facta canit pede ter percusso: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit. molle, atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camoenae.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem;
Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
Haerentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum; saepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis Tragici mutat Lucillius Acci?
Non ridet versus Enni gravitate minores,

Cum

Cum de se loquitur non ut majore reprensis?
Quin vetat & nosmet Lucilli scripta legenteis
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos, & eunteis
Mollius? at si quis pedibus quid claudere senis
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus: Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium; capsis quem fama est esse, librisque
Ambustum propriis. fuerit Lucillius, inquam,
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quam rudis, & Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum:
Detereret sibi multa: recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur: & in versu faciendo
Saepe caput scaberet, vivos & roderet ungueis.
Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint,
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores;
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam satis est equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantillius? aut crucier, quod
Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli?
Plotius & Varius, Maecenas, Virgiliusque,
Valgius, & probat haec Octavius optimus, atque
Fuscus: & haec utinam Viscorum laudet uterque.
Ambitione relegata te dicere possum
Pollio: te Messalla tuo cum fratre, simulque
Vos Bibuli, & Servi, simul his te candide Furni:
Complureis alios, doctos ego quos & amicos
Prudens praetereo, quibus haec, sint qualiacumque,
Arridere velim: doliturus si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque Tigelli
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus haec subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI

SATYRARUM

LIBER SECUNDUS.

SATYRA I.

SUnt, quibus in Satyra videar nimis acer, & ultra
Legem tendere opus, sine nervis altera quidquid
Composui pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam? praescribe. quiescas. ne faciam, inquis,
Omnino versus? aio. peream male, si non
Optimum erat: verum nequeo dormire. ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Irriguumque mero sub noctem corpus habento,
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere; multa laborum
Praemia laturus. cupidum, pater optime, vires
Deficiunt, neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereunteis cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Parthi.
Attamen & justum poteras & scribere fortem,
Scipiadam, ut sapiens Lucilius. haud mihi deero,
Cum res ipsa feret. nisi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam tristi laedere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem;
Cum sibi quisque timet, quanquam est intactus, & odit?
Quid faciam? saltat Milonius, ut semel icto
Accessit fervor capiti, numerusque lucernis,
Castor gaudet equis: ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu; nostrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris; neque, si male gesserat usquam,

De-

Decurrens alio; neque si bene. quo fit ut omnis
Votiva pateat veluti descripta tabella
Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus;
Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis:
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet ultro
Quenquam animantem, & me veluti custodiet ensis
Vagina tectus. quem cur destringere coner
Tutus ab infestis latronibus? ô pater, & rex
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit, & insignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur, & urnam:
Canidia Albuci, quibus est inimica, venenum:
Grande malum Turius, si quis se judice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, nisi intus
Monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet sceleris pia dextera. mirum.
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos:
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Exspectat, mors atris circumvolat alis;
Dives, inops, Romae, seu fors ita jusserit, exsul;
Quisquis erit vitae scribam color. ô puer, ut sis
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. quid cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem:
Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis? num Laelius, aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut laeso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit populumque tributim;
Scilicet uni aequus virtuti, atque ejus amicis.
Quin, ubi se à vulgo & scena, in secreta remorant.
Virtus Scipiadae, & mitis sapientia Laeli;

Nu-

Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucili censum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia: & fragili quaerens illidere dentem,
Offendet solido. nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis. Equidem nihil hic diffindere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est,
Judiciumque. esto, si quis mala, sed bona si quis
Judice condiderit laudatus Caesare. si quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse;
Solventur risu tabulae: tu missus abibis.

SATYRA II.

Quae virtus, & quanta, boni, sit vivere parvo:
(Nec meus hic sermo est, sed quem praecepit Ofellus;
Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
Discite non inter lanceis, mensasque niteteis,
Cum stupet insanis acies fulgoribus; & cum
Acclivis falsis animus meliora recusat;
Verum hic impransi mecum disquirite. cur hoc?
Dicam si potero. male verum examinat omnis
Corruptus judex. leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat
Militia assuetum graecari, seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem,
(Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco:)
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris est promus, & atrum
Defendens pisceis hiemat mare: cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet, unde putas? aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est. tu pulmentaria quaere
Sudando. pinguem vitiis albumque, nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallina tergere palatum;
Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
Rara avis, & picta pandat spectacula cauda;

Tan-

Tanquam ad rem attineat quidquam. num vesceris ista,
Quam laudas, pluma? coctove num adest honor idem?
Carne tamen quamvis distat nihil, has magis illa;
Imparibus formis deceptum te patet. esto,
Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus, in alto
Captus hiet? ponteisne inter jactatus, an amnis
Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem
Mullum: in singula quem minuas pulmenta necesse est.
Ducit te species, video. quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Majorem natura modum dedit: his breve pondus.
Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem ait Harpyjis gula digna rapacibus. at vos
Praesentes Austri coquite horum obsonia, quamvis
Putet aper, rhombusque recens, mala copia quando
Ægrum sollicitat stomachum (cum rapula plenus,
Atque acidas mavult inulas. nec dum omnis abacta
Pauperies epulis regum. nam vilibus ovis,
Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni praeconis erat acipensere mensa
Infamis. quid? tum rhombos minus aequor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido?
Donec vos auctor docuit praetorius. ergo
Si quis nunc mergos suaveis edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
Judice. nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorseris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquenneis oleas est, & silvestria corna:
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
Cujus odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, nataleis, aliosve dierum
Festos albatus celebret,) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, & horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis angit.
Mundus erit, qui non offendet sordibus, atque
In neutram partem cultus miser. hic neque servis
Albuci senis exemplo, dum munia didit,

Sae-

Saevus erit: nec sic ut simplex Naevius, unctam
Convivis praebebit aquam. vitium hoc quoq; magnū.
Accipe nunc, victus tenuis quae, quantaque secum
Afferat. in primis valeas bene: nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit. at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis;
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Coena desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat una:
Atque affigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius, curata sopori
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, & tractari mollius aetas
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus praesumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia nasus
Illis nullus erat: sed, credo, hac mente, quod hospes
Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
Integrū edax dominus consumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famae? quae carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque
Grande ferunt unà cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
Æs, laque pretium. jure, inquis, Trasius istis
Jurgatur verbis. ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo, tribus amplas regibus. ergo
Quod superat, non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam te divite? quare
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe care
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte semper erunt res?
O magnus post hac inimicis risus! uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assuerit mentem, corpusque superbum:
An, qui contentus parvo, metuensque futuri,

In

In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellũ
Integris opibus novi non latius usum?
Quam nunc accisis. videas metato in agello
Cum pecore & gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam, praeter olus fumosae cum pede pernae.
At mihi cum longum post tempus venerat hospes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus: bene erat, non piscibus urbe petitis,
Sed pullo, atque haedo: tum pensilis uva secundas,
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra:
Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractae seria frontis.
Saeviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius,
aut vos
O pueri nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris herum natura, neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris:
Postremum expellet certe vivacior haeres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius: sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes:
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

Sic raro scribis, ut toto non quater anno (xens:
Membranam poscas, scriptorum quaeque rete-
Iratus tibi, quod vini, somnique benignus
Nil dignum sermone canas. quid fiet? ab ipsis
Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis, incipe nil est,
Culpantur frustra calami: immeritusque laborat
Iratis natus paries diis, atque poëtis.
Atqui vultus erat, multa & praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miser, vitanda est improba Siren

Desidia: aut, quidquid vita meliore parasti,
Ponendum aequo animo. Di te, Damasippe, deaeque
Verum ob consilium donent tonsore. sed unde
Tam bene me nosti? postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est? aliena negotia curo,
Excussus propriis. olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere:
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset.
Callidus huic signo ponebam millia centum:
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram. unde frequentia Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita, novi,
Et morbi miror purgatum te illius. atqui
Emovit veterem mire novus, ut solet; in cor
Trajecto lateris miseri, capitisque dolore:
Ut lethargicus hic cum fit pugil, & medicum urget.
Dum nequid simile huic, esto ut lubet, ò bone, ne te
Frustrere, insanis & tu, stultique prope omnes:
Si quid Stertinius veri crepat, unde ego mira
Descripsi docilis præcepta haec, tempore, quo me
Solatus jussit sapientem pascere barbam:
Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam male re gesta cum vellem mittere operto
Me capite in flumen; dexter stetit: & Cave faxis
Te quidquam indignũ; pudor, inquit, te malus urget:
Insanos qui inter vereare insanus haberi. (te
Primum nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in
Solo; nil verbi. pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia, & quaecunque inscitia veri
Cœcum agit, insanum Chrysippi porticus & grex
Autumat. haec populos, haec magnos formula reges
Excepto sapiente, tenet nunc accipe, quare
Desipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. velut silvis, ubi passim
Palanteis error certo de tramite pellit:
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit. unus utrique
Error, sed variis illudit partibus. hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
Stultitiae, nihilum metuenda timentis. ut igneis,
Ut rupeis, fluviosque in campo obstare queratur.
Alterum & huic varium, & nihilo sapientius, igneis
Per medios, fluviosque ruentis. clamet, amica

Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor,
Hic fossa est ingens: hic rupes maxima, serva;
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit; Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo;
Integer est mentis Damasippi creditor? esto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam:
Tunc insanus eris, si acceperis? an magis excors
Rejecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio. non est satis. adde Cicutae
Nodosi tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis;
Fiet aper, modo avis, modo saxum, &, cum volet, arbor.
Si male rem gerere insani est; contra, bene sani;
Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,
Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
Audire, atque togam jubeo componere. Quisquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo insanire omneis, vos ordine adite.
Danda est ellebori multo pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Haeredes Staberi summam incidere sepulcro.
Ni sic fecissent; gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum arbitrio Arri:
Frumenti quantum metit Africa. sive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne sis patruus mihi. credo
Hoc Staberi prudentem animum voluisse. quid ergo
Sensit, cum summam patrimonî insculpere saxo
Haeredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius: ut si
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulcris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. quid simile illi

Graecus Aristippus? qui servos projicere aurum
In media jussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes. uter & insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec studio citharae, nec Musae deditus ulli;
Si scalpra, & formas non sutor; nautica vela
Aversus mercaturis: delirus, & amens
Undique dicatur merito. quid discrepat istis,
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuste. neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris.
Si positis intus Chii veterisque Falerni
Mille cadis (nihil est, tercentum millibus) acre
Potet acetum: age. si & stramentis incubet, unde-
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum, ac tinearum epulae, putrescat in arca
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat haeres,
Dis inimice senex custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
Ungere si cauleis oleo meliore, caputque
Coeperis impexa foedum porrigine? quare,
Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
Undique? tun' sanus? populum si caedere saxis
Incipias, servosve tuos, quos aere pararis;
Insanum te omnes pueri, clamentque puellae
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis
Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprendere possis.
Non Pyladem ferro violare aususve sororem
Electram. tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.

Pau-

Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui Vejentanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamque profestis;
Quondam lethargo grandi est oppressus: ut haeres
Jam circum loculos, & claveis laetus, ovansque
Curreret. hunc medius multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto. mensam poni jubet: atque
Effundi saccos nummorum: accedere plureis
Ad numerandum. hominem sic erigit. addit & illud,
Ni tua custodis, avidus jam hoc auferet haeres.
Men' vivo? ut vivas igitur, vigila. hoc age. quid vis?
Dificient inopem venae te, ni cibus, atque
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? agedum: sume hoc ptisanarium oryzae.
Quanti emtae? parvo. quanti ergo? octo assibus. eheu!
Quid refert, morbo, an furtis, pereamne rapinis?
Quisnam igitur sanus? qui non stultus. quid avarus?
Stultus & insanus. quid? si quis non sit avarus;
Continuo sanus? minime: cur Stoice? dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic aeger: recte est igitur, surgetque? negabit:
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus. immolet aequis
Hic porcum Laribus. verum ambitiosus & audax.
Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo praedia dives
Antiquo censu, gnatis dixisse duobus
Fertur, & hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi,
Te Tiberi numerare, cavis abscondere tristem;
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per divos oratus uterque Penateis,
Tu cave ne minuas: tu ne majus facias id,
Quod satis esse putat pater, & natura coërcet.
Praeterea ne vos titillet gloria, jure-
Jurando obstringam ambos: uter aedilis fuerit, vel
Vestrum praetor; is intestabilis, & sacer esto.
In cicere, atque faba, bona tu, perdasque lupinis,
Latus ut in circo spatiere, aut aeneus ut stes;
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?

 Sci-

Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Ajacem, Atreida, vetas cur?
Rex sum. nil ultra quaero plebejus. & aequam
Rem imperito: ac si cui videor non justus, inulto
Dicere, quae sentit, permitto. maxime regum
Di tibi dent capta classem deducere Troja.
Ergo consulere, & mox respondere licebit?
Consule. cur Ajax heros ab Achille secundus
Putrescit; toties servatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato;
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssem
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
Ante aras, spargisque mola caput improbe salsa;
Rectum animi servas? quorsum? insanus quid enim
Ajax
Fecit, cum stravit ferro pecus? abstinuit vim
Uxore, & gnato; mala multa precatus Atreidis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssem.
Verum ego, ut haerenteis adverso littore naveis
Eriperem, prudens placavi sanguine divos.
Nempe tuo, furiose. meo, sed non furiosus.
Qui species alias veris, scelerisque tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur: atque
Stultitia ne erret, nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittis inaneis,
Stas animo; & purum est, vitio tibi cum tumidum
est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam;
Huic vestem ut gnatae; paret ancillas, paret aurum;
Pusam, aut pusillam appellet; fortique marito
Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat jus
Praetor; & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta devoret agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava
Stultitia, heic summa est insania, qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum.
Vincit enim stultos ratio insanire nepotes

Hic

Hic simul accepit patrimonî mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum velabro omne macellum,
Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi quidquid & horũ
Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete,
vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit aequus.
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum,
Coenem ego. tu pisceis hiberno ex aequore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer.
Sume tibi decies: tibi tantumdem, tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellae,
(Scilicet ut decies solidum exsorberet) aceto
Diluit insignem baccam. qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coëmtas.
Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?
Ædificare casas, plostello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum; amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare,
Nec quicquid differre, utrumve in pulvere, trimus,
Quale, prius ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quaero, faciasne, quod olim
Mutatus Polemon, ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia: putus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri?
Porrigis irato puero cum poma; recusat.
Sume Catelle: negat. si non des; optat. amator
Exclusus qui distat, agit ubi secum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arcessitus: & haeret
Invisis foribus? nec nunc cum me vocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit, revocat, redeam? non si obsecret. ecce
Servus non paullo sapientior. ô here: quae res
Nec modum habet, neq; consilium, ratione, modoque
Tractari non vult. in amore haec sunt mala: bellum,

Pax rursum. haec siquis tempestatis prope ritu
Mobilia, & coeca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa; sibi nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione, modoque.
Quid? cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percussi forte, penes te es?
Quid, cum balba feris annoso verba palato;
Aedificante casas qui sanior? adde cruorem
Stultitiae, atq; ignem gladio scrutare. modo, inquam,
Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit, an commotae crimine mentis
Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem;
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat. & unum
Quiddam magnum addens, unum me surpite morti,
Dis etenim facile est, orabat: sanus utrisque
Auribus atque oculis. mentem, nisi litigiosus
Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoq; vulgus
Chrysippus ponit foecunda in gente Meneni.
Jupiter, ingenteis qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri menseis jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. casus medicusve levarit
Aegrum ex praecipiti; mater delira necabit
In gelida fixum ripa: febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore deorum.
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit: posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris:
Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum demens cum portat Agave
Gnati infelicis; sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantum hoc edissere, quo me
Aegrotare putes animi vitio. accipe: primum
Aedificas: hoc est, longos imitaris; ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis: & idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis

Spi-

Spiritum, & incessum; qui ridiculus minus illo?
An quodcunq; facit Maecenas; te quoque verum est,
Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?
Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliserit. illa rogare,
Quantane? num tandem se inflans, sic magna fuisset.
Major dimidio. num tanto? cum magis, atque
Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
Par eris. haec à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc. hoc est; oleum adde camino:
Quae si quis sanus fecit, sanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem. jam desine. cultum
Majorem censu. teneas Damasippe tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas insane minori.

SATYRA IV.

Unde, & quo Catius? non est mihi tempus, aventi
Ponere signa novis praeceptis, qualia vincunt
Pythagoram, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si interciderit tibi nunc aliquid; repetes mox:
Sive est naturae hoc, sive artis; mirus utroque.
Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem:
Utpote res tenueis, tenui sermone peractas.
Ede hominis nomen: simul an Romanus, an hospes.
Ipsa memor praecepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit; illa memento,
Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis
Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, qui siccis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris vivam misto mersare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est: aliis male creditur. ille salubreis
Aestates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore Solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno,
Mendose: quoniam vacuis committere venis

Nil nisi lene decet. leni praecordia mulso
Prolueris melius. si dura morabitur alvus;
Mitulus, & viles pellent obstantia conchae,
Et lapathi brevis herba: sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia lunae.
Sed non omne mare est generosae fertile testae.
Murice Bajano melior Lucrina peloris,
Ostrea Circaeis, Miseno oriuntur echini,
Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
Nec sibi coenarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisceis avertere mensa,
Ignarum quibus est jus aptius, & quibus assis
Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
Umber, & iligna nutritus glande, rotundas
Curvat aper lanceis carnem vitantis inertem,
Nam Laurens malus est, ulvis, & arundine pinguis.
Vinea summittit capreas non semper eduleis.
Foecundi leporis sapiens sectabitur armos:
Piscibus atque avibus, quae natura. & foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaesita, palatum.
Sunt quorum ingeniũ nova tantum crustula promit.
Nequaquam satis in re una consumere curam:
Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret;
Quali perfundat pisceis securus olivo.
Massica si coelo supponas vina sereno;
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura:
Et decedet odor nervis inimicus. at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet faece Falerna
Vina; columbino limum bene colligit ovo:
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis, & Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. perna magis ac magis hillis
Flagitat in morsus refici, quin omnia malit,
Quaecunque immundis fervent allata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. simplex è dulci constat olivo:
Quod pingui miscere mero muriaque decebit;
Non alia, quam qua Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioque croco sparsum stetit; insuper addes,
Pres-

Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
Picenis cedunt promis Tiburtia succo:
Nam facie praestant. Venuncula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus, & alec,
Primus & invenior piper album cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello:
Angustoque vagos pisceis urgere catino.
Magna movent stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit:
Sive gravis veteri craterae limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma:
Et Tyrias dare circum illota toralia vesteis;
Oblitum, quanto curam, sumtumque minorem
Haec habeant, tanto reprendi justius illis,
Quae nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta;
Non tamen interpres tantundem juveris. adde
Vultum, habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit. at mihi cura
Non mediocris inest, fonteis ut adire remotos,
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

SATYRA V.

HOc quoque, Tiresia, praeter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? jamne doloso,
Non satis est Ithacam revehi, patriosque penateis
Aspicere? ô nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopsque domum redeam te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est,
Quando pauperiem missis ambagibus horres;
Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino sene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guste: venerabilior Lare dives.

Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Ut ne tegam spurco Damae latus? haut ita Trojae
Me gessi, certans semper melioribus. ergo
Pauper eris. fortem hoc animum tolerare jubebo:
Et quondam majore tuli. tu protinus, unde
Divitias, aerisque ruam, dic augur, acervos.
Dixi equidem, & dico. captes astutus ubique
Testamenta senum: neu si vafer unus, & alter
Insidiatorem praeroso fugerit hamo;
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim;
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor. fama civem caussaque priorem
Sperne, domi si natus erit foecundave conjux;
Quincte, puta. aut Publi (gaudent praenomine molles
Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi: causas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum cassa nuce pauperet. haec mea cura est,
Nequid tu perdas. neu sis jocus. ire domum, atque
Pelliculam curare jube. fis cognitor ipse.
Persta, atque obdura: seu rubra Canicula findet
Infanteis statuas: seu pingui tentus omaso
Furius hibernas cana nive conspuet Alpeis.
Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet; ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures annabunt thunni, & cetaria crescent.
Si cui praeterea validus male filius in re
Praeclara sublatus aletur; ne manifestum
Caelibis obsequium nudet te; leniter in spem
Arrepe officiosus: ut & scribare secundus
Haeres, &, si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias perraro haec alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, & tabulas à te removere memento:
Si tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu: solus, multis ne cohaeres,
Veloci percurre oculo. plerumque recoctus
Scriba ex quinque viro corvum deludet hiantem:
Captatorque dabit risus Nasica Corano.

Num

Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atque
Ut legat, orabit. multum Nasica negatas
Accipiat tandem, & tacitus leget. invenietque
Nil sibi legatum, praeter plorare, suisque.
Illud ad haec jubeo: mulier si forte dolosa,
Libertusve senem delirum temperet; illis
Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius; ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?
Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. putasne,
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magnum donandi parca juventus:
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae.
Sic tibi Penelope frugi est. quae si semel uncto
De sene gustarit, tecum partita lucellum;
Ut canis, à corio nunquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicā, factum est anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit haeres:
Scilicet elabi si posset mortua. credo,
Quod nimium institerat viventi. Cautus adito:
Neu desis operae; neve immoderatus abundes.
Difficilem, & morosum offendet garrulus. ultro
Non etiam sileas. Davus sis comicus: atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare. mone, si increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
Oppositis humeris: aurem substringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec ohe jam
Ad coelum manibus sublatis dixerit, urge: &
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te servitio longo, curaque levarit:
Et certum vigilans, quartae sit partis Ulysses

An-

Audieris haeres: ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? unde mihi tam fortem tamque fide-
lem?
Sparge subinde: & si paulum potes, illacrimare. est
Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue. funus
Egregie factum laudet vicinia. siquis
Forte cohaeredum senior male tussiet; huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
Emtor, gaudentem nummo, te addicere. sed me
Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque.

SATYRA VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus;
Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquae fons,
Et paulum silvae super his foret. auctius, atque
Dî melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
Maja nate; nisi ut propria haec mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione mala rem;
Nec sum facturus vitio culpave minorem.
Si veneror stultus nihil horum: O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc deformat agellum:
O si urnam argenti Fors qua mihi monstret; ut illi
Thesauro invento, qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule: si quid adest, gratum juvat; hac prece te oro.
Pingue pecus domino facias, & caetera, praeter
Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in monteis & in arcem ex urbe removi;
Quid prius illustrem Satyris Musaque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
Autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
Matutine pater, seu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitaeque labores
Instituunt (sic dis placitum) tu carminis esto
Principium. Romae sponsorem me rapis. eja,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge:
Sive Aquilo radit terras: seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Post modo, quod mî obsit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba: facienda injuria tardis.
Quid vis, insane, & quas res agis? improbus urget
Iratis precibus. tu pulses omne, quod obstat,

Ad Maecenatem memori si mente recurras.
Hoc juvat, & melli est, non mentiar. at simul atras
Ventum est Esquilias; aliena negotia centum
Per caput, & circa saliunt latus. ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.
De re communi scribae magna, atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quincte, reverti.
Imprimat his cura Maecenas signa tabellis.
Dixeris; experiar: si vis, potes, addit, & instat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas
Hoc genus: hora quota est? Thrax est Gallina Syro
par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent,
Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus, subjectior in diem & horam
Invidiae. noster ludos spectaverat una,
Luserat in campo, fortunae filius, omnes.
Frigidus à Rostris manat per compita rumor;
Quicunque obvius est, me consulit; O bone (nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet)
Numquid de Dacis audisti? nil equidem. ut tu
Semper eris derisor. at omnes di exagitent me.
Si quidquam. quid? militibus promissa, Triquetra
Praedia Caesar, an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire; nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
Perditur haec inter misero lux, non sine votis:
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno, & inertibus horis
Ducere sollicitae jucunda oblivia vitae?
O quando faba Pythagorae cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes, coenaeque deûm; quibus ipse, meique
Ante larem proprium vescor: vernasque procaceis
Pasco libatis dapibus, prout cuique libido est,
Siccat inaequaleis calices conviva; solutus
Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
Pocula: seu modicis humescit laetius. ergo
Sermo oritur, non de villis, domibusve alienis:
Nec, male necne, Lepos saltet; sed quod magis ad
nos Per-

Pertinet, & nescire malum est, agitamus: Utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias, usus, rectumve trahat nos:
Et quae sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius haec inter vicinus garrit anileis
Ex re fabellas. nam si quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes; sic incipit: Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, & attentus quaesitis: ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum. quid multa? neque illi
Sepositi ciceris, nec longae invidit avenae:
Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit: cupiens varia fastidia coena
Vincere, tangentis male singula dente superbo:
Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandē urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
Praerupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris praeponere sylvis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
Mortaleis animas vivunt sortita: neque ulla est,
Aut magno aut parvo leti fuga. quo bone circa,
Cum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam sis aevi brevis. haec ubi dicta
Agrestem pepulere: domo levis exsilit. inde
Ambo propositum peragunt iter; urbis aventes
Moenia nocturni subrepere. jamque tenebat
Nox medium coeli spatium; cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos:
Multaque de magna superessent fercula coena;
Quae procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatque dapes: nec non vernaliter ipsis
Fungitur officiis; praelambens omne, quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
Rebus agit laetum convivam: cum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. tum rusticus, Haud mihi vita

Est

Est opus hac, ait, & valeat. me silva, cavusque,
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

SATYRA VII.

JAmdudum ausculto, & cupiens tibi dicere servus
Pauca, reformido, Davusne? ita, Davus; amicum
Mancipium domino; & frugi, quod sit satis: hoc est,
Ut vitale putes. age, libertate Decembri,
(Quando ita majores voluerunt) utere; narra.
Pars hominum vitiis gaudet constanter, & urget
Propositum: pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia. saepe notatus
Cum tribus annellis, modo laeva Priscus inani,
Vixit inaequalis: clavum ut mutaret in horas.
Ædibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste.
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi justa chiragra
Contudit articulos; qui pro se tolleret, atque
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pavit. quanto constantior idem
In vitiis: tanto levius miser, ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum haec tam putida tendunt,
Furcifer? ad te, inquam. quo pacto pessime? laudas
Fortunam, & mores antiquae plebis. & idem,
Si quis ad illa deus subito te agat, usque recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse:
Aut quia non firmus rectum defendis, & haeres;
Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas, absentem rusticus urbem
Tollis ad astra levis. si nusquam es forte vocatus
Ad coenam; laudas securum olus: ac, velut usquam
Vinctus eas. ita te felicem dicis, amasque,
Quod nusquam tibi sit potandum. jusserit ad se
Maecenas serum sub lumina prima venire
Convivam, Nemon' oleum feret ocyus? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore furisque.
Milvius & scurrae, tibi non referenda precati
Discedunt. etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem. nasum nidore supinor:
Imbecillus, iners, si quidvis, adde, popino.

Te

Te cum sis, quod ego, & fortassis nequior, ultro
Infectere velut melior, verbisque decoris
Obvolvas vitium. quid, si me stultior ipso
Quingentis emto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere: manum, stomachumque teneto,
Cum, quae Crispini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit: meretricula Davum.
Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit; sub clara nuda lucerna
Quaecunque excepit turgentis verbera caudae,
Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit, neque famosum, neque sollicitum, ne
Ditior, aut formae melioris, mejat eodem.
Tu, cum projectis insignibus, annulo equestri,
Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis; odoratum caput obscurante lacerna;
Non es, quod simulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari?
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis,
Contractum genibus tangas caput? estne marito
Matronae peccantis in ambos justa potestas?
In corruptorem vel justior? illa tamen se
Non habitu, mutatve loco, peccatve superne:
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famam.
Evâsti? credo metues, doctusque cavebis.
Quaeres, quando iterum paveas: iterumque perire
Possis. ô toties servus, quae bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum moechus, ais. neque ego, hercule, fur, ubi vasa
Praetereo sapiens argentea. tolle periclum,
Jam vaga prosiliet fraenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor; quem ter vindicta quaterque
Imposita, haud unquam misera formidine privet?
Adde supra dictis, quod non levius valeat. nam
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
Vester ait; seu conservus; tibi quid sum ego? nempe

Tu, mihi qui imperitas, aliis servus miser, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, sibi qui imperiosus:
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus teres, atque rotundus;
Externi ne quid valeat per laeve morari,
In quem manca ruit semper fortuna. potesne
Ex his, ut proprium, quid noscere? quinque talenta
Poscit te mulier: vexat, foribusque repulsum
Perfundit gelida, rursus vocat. eripe turpi
Colla jugo liber, liber sum, dic age. non quis.
Urget enim dominus mentem non lenis, & acreis
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella,
Qui peccas minus, atque ego, cum Fulvi, Rutubaeq;
Aut Placidejani, contento poplite miror
Proelia, rubrica picta, aut carbone. velut si
Revera pugnent, feriant, vitentque, moventes
Arma viri. nequam, & cessator Davus: at ipse
Subtilis veterum judex, & callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante. tibi ingens
Virtus, atque animus coenis responsat opimis.
Obsequium ventris mihi perniciosius est cur?
Tergo plector enim. qui tu impunitior illa,
Quae parvo sumi nequeunt cum obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae,
Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili? qui praedia vendit,
Nil servile gulae parens habet? adde, quod idem
Non horam tecum esse potes; non otia recte
Ponere, teque ipsum vitas fugitivus, & erro;
Jam vino quaerens, jam somno fallere curam.
Frustra. nam comes atra premit, sequiturq; fugacem.
Unde mihi lapidem? quorsum est opus? unde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. ocyus hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic

De medio potare die. sic, ut mihi numquam
In vita fuerit melius, da (si grave non est)
Quae prima iratum ventrem placaverit esca.
In primis Lucanus aper, leni fuit Austro
Captus, ut aiebat coenae pater. acria circum
Rapula, lactucae, radices; qualia lassum
Pervellunt stomachum; siser, alec, foecula Coa.
His ubi sublatis, puer alte cinctus, acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, & alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Posset coenanteis offendere; ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Caecuba vina ferens: Alcon, Chium, maris expers.
Heic herus; Albanum, Maecenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat: habemus utrumque.
Divitias miseras. sed queis coenantibus una,
Fundani, pulcre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, & prope me Viscus Tarinus, & infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
Vibidius; quos Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra;
Ridiculus totas simul absorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui si quid forte lateret,
Indice monstraret digito. nam caetera turba,
Nos, inquam, coenamus aveis, conchylia, pisceis,
Longe dissimilem noto celantia succum:
Ut vel continuo patuit, cum passeris, atque
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi,
Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad Lunam delecta. quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti.
Et calices poscunt majores. vertere pallor
Tum parochi faciem; nil sic metuentis ut acreis
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque; secutis omnibus imis.
Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muraena natanteis
In patina porrecta. sub hoc herus, Haec gravida, inquit,
Capta est; deterior post partum carne futura.

His

His mistum jus est oleo; quod prima Venafri
Pressit cella: garo de succis piscis Iberi,
Vino quinquenni; verum citra mare nato,
Dum coquitur: cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non sine aceto.
Quod Methymnaeam vitio mutaverat uvam.
Erucas virideis, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere: illutos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam testa marina remittat.
Interea suspensa graveis aulaea ruinas
In patinam fecere; trahentia pulveris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus; erigimur. Rufus posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere. quis esset
Finis? ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te deus? ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
Haec est conditio vivendi, ajebat: eoque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
Praecincti rectè pueri, comtique ministrent?
Adde hos praeterea casus: aulaea ruant si,
Ut modo: si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversae nudare solent, celare secundae.
Nasidienus ad haec: tibi dî, quaecunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque comis
Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.
Nullos his mallem ludos spectasse: sed illa
Redde, age, quae deinceps risisti. Vibidius dum
Quaerit de pueris, Num sit quoque fracta lagena;
Quod sibi poscenti non dentur pocula, dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone secundo;
Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis sparsi sale multo, non sine farre,

Pinguibus & ficis pastum jecur anseris albi,
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbeis:
Suaveis res, si non causas narraret earum, &
Naturas dominus. quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
Canidia afflasset pejor serpentibus Afris.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER PRIMUS.
AD MÆCENATEM.
EPIST. I.

Prima dicte mihi, summa dicende Camoena,
Spectatum satis, & donatum jam rude, quaeris
Maecenas iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est aetas, non mens. Vejanius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi, purgatam crebro qui personet aurem;
Neve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & versus, & caetera ludicra pono:
Quid verum, atque decens, curo, & rogo, & omnis
in hoc sum:
Condo, & compono, quae mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, & mersor civilibus undis,
Virtutis verae custos, rigidusque satelles:
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor:
Et mihi res, non me rebus submittere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quae
spem,
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque;
Aeque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritia, miſeroque Cupidine pectus?
Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quae te
Perpure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator,
Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,
Si modo culturae patientem commodet aurem.
Virtus eſt, vitium fugere: & ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe. vides, quae maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi capitiſque labore?
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per igneis.
Ne cures ea, quae ſtulte miraris & optas,
Diſcere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmae?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quaerenda pecunia primum eſt:
Virtus poſt nummos. haec Janus ſummus ab imo
Perdocet: haec recinunt juvenes dictata, ſeneſque;
Laevo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto.
Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua, fideſque:
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Naenia, quae regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui ut rem facias, rem
Si poſſis recte, ſi non, quocunque modo rem,
Ut propius ſpectes lacrymoſa poëmata Puppi:
An qui fortunae te reſponſare ſuperbae
Liberum & erectum, praeſens hortatur, & optat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iiſdem;
Nec ſequar aut fugiam, quae diligit ipſe vel odit;
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent
Omnia

Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum es capitum. nam quid sequar, aut quem?
Pars hominum gestit conducere publica. sunt qui
Crustis & pomis viduas venentur avaras.
Excipiantque senes, quos in vivaria mittant
Multis occulto crescit res foenore. verum
Esto aliis alios rebus studiisque teneri:
Idem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Bajis praelucet amoenis,
Si dixit dives; lacus, & mare sentit amorem
Festinantis heri. cui si vitiosa libido
Fecerit auspicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis fabri. lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius. melius nil coelibe vita.
Si non est, jurat bene solis esse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride. mutat coenacula, lectos,
Balnea, tonsores: conducto navigio aeque
Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curtatus inaequali tonsore capillos
Occurri; rides: si forte subucula pexae
Trita subest tunicae, vel si toga dissidet impar;
Rides, quid, mea cum pugnat sententia secum,
Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit,
Aestuat, & vitae disconvenit ordine toto,
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas sollennia me, neque rides;
Nec medici credis, nec curatoris egere
A praetore dati: rerum tutela mearum
Cum sic, & prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno minor est Jove; dives,
Liber, honoratus, pulcer, rex denique regum;
Praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

AD LOLLIUM.

EPIST. II.

Trojani belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi:
Quid, quid sit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non,

Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia Barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum, & populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam.
Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peleiden festinat, & inter Atreiden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & ira.
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus quid virtus, & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem;
Qui domitor Trojae, multorum providus urbeis,
Et mores hominum inspexit, latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit; adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, & Circes pocula nosti:
Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset;
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoïque
In cute curanda plus aequo operata juventus:
Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.

Quo sequentes versus referendi sint, vide Notas Dan. Heinsii.

Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:
Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
Si noles sanus, curres hydropicus: & ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis & rebus honestis;
Invidia, vel amore vigil torquebere. nam cur
Quae laedunt oculos, festinas demere: si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui coepit habet: sapere aude:
Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis. at ille

La-

Labitur, & labetur in omne volubilis aevum.
Quaeritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, & incultae pacantur vomere sylvae.
Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non aeris acervus, & auri
Aegroto domini deduxit corpore febreis,
Non animo curas. valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, aut res,
Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae collecta sorde dolenteis.
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas,
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macrescit rebus opimis.
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. qui non moderabitur irae,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens.
Dum poenas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est. animum rege: qui nisi paret,
Imperat: hunc fraenis, hunc tu compesce catena.

* * * * * *

* * * * *

Fingit equum tenera docilem cervice magister,
Ire viam, quam monstrat eques. venaticus ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula;
Militat in silvis catulus. nunc adhibe puro
Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. quod si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.

AD JULIUM FLORUM.

EPIST. III.

Juli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas intercurrentia turreis,
An pingues Asiae campi, collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces longum diffundit in aevum?

Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus, & rivos ausus apertos,
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa?
An tragica desaevit, & ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes, & tangere vitet
Scripta; Palatinus quaecunque recepit Apollo.
Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen;
Prima feres ederae victricis praemia. quod si
Frigida curarum fomenta relinquere posses;
Quo te coelestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium parvi properemus, & ampli,
Si patriae volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi curae,
Quantae conveniat, Munatius: an male sarta
Gratia nequicquam coit, & rescinditur? at vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
Indomita cervice feros; ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus;
Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM.

EPIST. IV.

Albi, nostrorum sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat:
An tacitum sylvas inter reptare salubreis,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est;
Non tu corpus eras sine pectore. di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi:
Quid voveat dulci nutricula majus alumno:
Quam sapere, & fari ut possit quae sentiat, utque
Gratia, fama, valetudo, contingat abunde,

Et

Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamque, timores inter & iras
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.
Me pinguem & nitidum bene curata cute vises:
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM.

EPIST. V.

SI potes Archaicis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella;
Supremo te sole domi Torquate manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustreis
Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arcesse: vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
Mitte leveis spes, & certamina divitiarum,
Et Moschi causam. cras nato Caesare festus
Dat veniam somnumque dies. impune licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortuna, si non conceditur uti?
Parcus ob haeredis curam, nimiumque severus,
Assidet insano. potare & spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit,
Spes jubet esse ratas, in proelia trudit inermem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet arteis.
Foecundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?
Haec ego procurare & idoneus imperor, & non
Invitus; ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nareis: ne non & cantharus, & lanx
Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet: ut coëat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
Et, nisi coena prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
Tu, quotus esse velis, rescribe: & rebus omissis,
Atria servantem postico falle clientem.

AD

AD NUMICIUM.

EPIST. VI.

NIl admirari prope res est una, Numici,
Solaque, quae possit facere, & servare beatum.
Hunc Solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera terrae?
Quid maris, extremos Arabas ditantis, & Indos?
Ludicra quid? plausus, & amici dona Quiritis,
Quo spectanda modo, quo sensu credis, & ore?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. pavor est utrique molestus.
Improvisa simul species exterret utrumque,
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatve, quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius, pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque, & corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui,
Ultra, quam satis est, virtutem si petat ipsam.
I nunc, argentum, & marmor vetus, aeraque, & arteis
Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores.
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, & vespertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mucius, indignum, quod sit pejoribus ortus,
Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas.
Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippae, & via te conspexerit Appi;
Ire tamen restat, Numa quo devenit, & Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cybiratica, ne Bythina negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro
Tertia succedant, & quae pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
Et genus, & formam, regina pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum rex.

Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut ajunt,
Si posset centum scenae praebere rogatus,
Qui possum tot? ait: tamen & quaeram, & quot
habebo,
Mittam. post paullo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem, vel tolleret omneis.
Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus. ergo
Si res sola potest facere, & servare beatum;
Hoc primus repetas opus: hoc postremus omittas.
Si fortunatum species & gratia praestat;
Mercemur servum, qui dictet nomina. laevum
Qui fodiat latus; & cogat trans pondera dextram
Porrigere. hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic fasceis dabit: eripietque curule.
Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde,
Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui coenat, bene vivit: lucet, eamus,
Quo ducit gula. piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum, populumque jubebat:
Unus ut è multis populo spectante referret
Emtum mulus aprum. crudi, tumidique lavemur;
Quid deceat, quid non obliti; Caerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
Vive: vale. si quid novisti rectius istis;
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM.

EPIST. VII.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum;
Sextilem totum mendax desideror. atqui
Si me vivere vis sanum rectéque valentem;
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
Maecenas, veniam: dum ficus prima, calorque
Designatorem decorat lictoribus atris.
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet:
Officiosaque sedulitas, & opella forensis
Adducit febreis, & testamenta resignat.

Quod

Quod si bruma niveis Albanis illinet agris;
Ad mare descendet vates tuus: & sibi parcet,
Contractusque leget: te dulcis amice reviset
Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.
Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes:
Tu me fecisti locupletem. vescere sodes,
Jam satis est. at tu quantumvis tolle. benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis,
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques,
Prodigus & stultus, donat quae spernit & odit.
Haec seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum:
Nec tamen ignorat, quid distent aera lupinis.
Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere; reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynarae moerere protervae.
Forte per angustam tenuis vulpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti: pastaque, rursus
Ire foras pleno tendebat corpore, frustra.
Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
Hac ego si compellar imagine, cuncta resigno,
Nec somnum plebis laudo satur altilium: nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudasti: rexque, paterque
Audisti coram. nec verbo parcius absens.
Inspice, si possum donata reponere laetus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyssei,
Non est aptus eques Ithacae locus, ut neque planis
Porrectus spatiis, neque multae prodigus herbae:
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquo.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus & fortis, causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
Jam grandis natu queritur; conspexit, ut ajunt,
Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungueis.
Demetri (puer hic non laevè jussa Philippi

Ac-

Accipiebat) abi, quaere, & refer: unde domo, quis,
Cujus fortunae, quo sit patre, quove patrono.
It; redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,
Praeconem, tenui censu, sine crimine notum,
Et properare loco, & cessare, & quaerere, & uti,
Gaudentem parvisque sodalibus, & Lare certo,
Et ludis, & post decisa negotia, campo
Scitari libet ex ipso, quodcunque refers. dic
Ad coenam veniat. non sane credere Mena:
Mirari secum tacitus. quid multa? benigne
Respondet. negat ille mihi? negat improbus, & te
Negligit, aut horret. Vultejum mane Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello,
Occupat: & salvere jubet prior. ille Philippo
Excusare laborem, & mercenaria vincla
Quod non mane domum venisset: denique quod non
providisset eum. sic ignovisse putato
Me tibi, si coenas hodie mecum. ut libet. ergo
Post nonam venies. nunc i: rem strenuus auge.
Ut ventum ad coenam est; dicenda, tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. heic ubi saepe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum.
Mane cliens, etiam certus conviva; jubetur
Rure sub urbano indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvum coelumque Sabinum
Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus.
Et sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit; persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus ultra,
Quam satis est, morer; ex nitido fit rusticus: atque
Sulcos, & vineta crepat mera. praeparat ulmos,
Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto morbo periere capellae,
Spem mentita seges, bos est enectus arando;
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad aedeis.
Quem simul aspexit scabrum intonsumq; Philippus,
Durus, ait, Vultei nimis, attentusque videris
Esse mihi. pol me miserum patrone vocares,
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.
Quod te per genium, dextramque deosque Penateis,
Obsecro, & obtestor; vitae me redde priori.

Qui

Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis
Praestent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo, ac pede, verum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

EPIST. VIII.

CElso gaudere, & bene rem gerere Albinovano
Musa rogata refer; comiti, scribaeque Neronis.
Si quaeret, quid agam, dic, multa, & pulcra minantem,
Vivere nec recte nec suaviter: haud quia grando
Contuderit viteis, oleamque momorderit aestus:
Nec quia longinquis armentum aegrotet in arvis:
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum:
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno:
Quae nocuere sequar: fugiam quae profore credam:
Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post haec, ut valeat, quo pacto rem gerat & se,
Ut placeat juveni percunctare, atque cohorti.
Si dicet recte: primum gaudere. subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM.

EPIST. IX.

SEptimius, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat, & prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare, & tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi propioris censet amici;
Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putaret;
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego majoris fugiens opprobria culpae,
Frontis ad urbanae descendi praemia. quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede, bonumque.

AD FUSCUM ARISTIUM.

EPIST. X.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores: hac in re scilicet una
Multum dissimiles, ad caetera paene gemelli.
Fraternis animis, quidquid negat alter & alter.
Annuimus pariter vetuli notique columbi.
Tu nidum servas: ego laudo ruris amoeni
Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque.
Quid quaeris? vivo & regno, simul ista reliqui
Quae vos ad coelum effertis rumore secundo,
Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso:
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturae si convenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda est area primum;
Novistine locum potiorem rure beato?
Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
Est ubi depellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam, quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur silva columnas;
Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
Naturam expellas furca: tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quam res plus nimio delectavere secundae:
Mutatae quatient. si quid mirabere, pones
Invitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges, & regum vita praecurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, fraenumque recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste;
Non equitem dorso, non fraenum depulit ore,

Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
Libertate caret; dominum vehet improbus, atque
Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet: si minor, uret.
Laetus sorte tua vives sapienter, Aristi:
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere, quam satis est, at non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique;
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.
Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae;
Excepto, quod non simul esses, caetera laetus.

AD BULLATIUM

EPIST. XI.

QUid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Croesi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophon? majora minorane fama?
Cunctane prae campo & Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
Scis, Lededus quam sit Gabiis desertior, atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem:
Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
Neptunum procul è terra spectare furentem.
Sed neque; qui Capua Romam petit imbre lutoque
Adspersus, volet in caupona vivere: nec, qui,
Frigus collegit, furnos & balnea laudat;
Ut fortunatam plene praestantia vitam.
Nec si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Ægaeum mare vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulcra facit, quod
Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,
Romae laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu: nec dulcia differ in annum.
Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas, nam si ratio, & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert;
Coelum, non animũ mutant, qui trans mare currunt.

Stre-

Strenua nos exercet inertia : navibus, atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, heic est,
Est Ulubris, animus si te non deficit aequus.

AD ICCIUM
EPIST. XII.

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non est ut copia major
Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas.
Pauper enim non est cui rerum suppetit usus.
Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis; nil
Divitiae poterunt regales addere majus.
Si forte in medio positorum abstemius herbis
Vivis, & urtica; sic vives, protinus, ut te
Confestim liquidus fortunae rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur, si Democriti pecus edit agellos,
Cultaque dum peregre est animus sine corpore velox:
Cum tu inter scabiem tantam, & contagia lucri,
Nil parvum sapias, & adhuc sublimia cures:
Quæ mare compescant causae: quid temperet annum:
Stellae sponte sua, jussaene vagentur, & errent:
Quid premat obscurum Lunae, quid proferat orbem:
Quid velit, & possit rerum concordia discors:
Empedocles, an Stertinium deliret acumen?
Verum, seu pisceis, seu porrum, & coepe trucidas:
Utere Pompejo Grospho: &, si quid petet, ultro
Defer: nil Grosphus nisi verum orabit, & aequum.
Vilis amicorum est annona bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores quo sit Romana loco res:
Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit: jus, imperiumque Phraates
Caesaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiae pleno diffudit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM.
EPIST. XIII.

Ut proficiscentem docui te saepe, diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vinni,
Si validus, si laetus erit, si denique poscet:

Ne studio nostri pecces; odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente minister.
Si te forte meae gravis uret sarcina chartae;
Abjicito potius, quàm, quo perferre juberis.
Clitellas ferus impingas: Asinaeque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc;
Sepositum servabis onus: ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum.
Ut vinosa globos furtivae Pyrrhia lanae:
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quae possint oculos aurisque morari
Caesaris. oratus multa prece nitere porro.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM.

EPIST. XIV.

Villice silvarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum Bariam dimittere patres;
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, & melior sit Horatius, an rês.
Me quamvis Lamiae pietas & cura moratur,
Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum,
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur iniquè.
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me constare mihi scis, & discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur: eo disconvenit inter
Meque, & te. nam quae deserta, & inhospita tesqua
Credis, amoena vocat, mecum qui sentit; & odita
Quae tu pulcra putas. fornix tibi, & uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video, & quod
Angulus iste feret piper & thus ocyus uva:

Nec

Nec vicina subest, vinum praebere taberna
Quae possit tibi: nec meretrix tibicina cujus
Ad strepitum salias terrae gravis: & tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
Disjunctum curas, & strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber;
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togae, nitidique capilli:
Quem scis immunem Cynarae placuisse rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Coena brevis juvat, & prope rivum somnus in herba:
Nec lusisse pudet; sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat.
Rident vicini, glebas & saxa moventem.
Cum servis urbana diaria rodere mavis.
Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam scit, uterque, libens censebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM.

EPIST. XV.

QUae sit hiems Veliae, quod coelũ, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Bajas
Musa supervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. sane myrteta relinqui,
Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus aegris,
Qui caput, & stomachum supponere fontibus audent
Clusinis: Gabiosque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus est, & diversoria nota
Praeteragendus equus. quo tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Bajas laeva stomachosus habena
Dicet eques. sed equi fraenato est auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia pascat,
Collectosne bibant imbreis, puteosne perenneis
Dulcis aquae: nam vina nihil moror illius orae.
Rure meo possum quidvis sufferre patique.

Ad mare cum veni, generosum, & lene requiro:
Quod curas abigat: quod cum spe divite manet
In venas, animumque meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.
Tractus uter plureis lepores, uter educet apros;
Utra magis pisceis & echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum possim, Phaeaxque reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Maenius, ut rebus maternis, atque paternis
Fortiter absumtis, urbanus coepit haberi,
Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret:
Impransus non qui civem dignosceret hoste:
Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus,
Pernicies, & tempestas, barathrumque macelli,
Quidquid quaesierat, ventri donabat avaro.
Hic ubi nequitiae fautoribus, & timidis nil,
Aut paullum abstulerat; patinas coenabat omasi
Vilis, & agnini, tribus ursis quod satis esset.
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos correctus. Maenius idem,
Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum, & cinerem; Non hercule miror,
Ajebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso
Nil melius turdo: nil vulva pulcrius ampla.
Nimirum hic ego sum: nam tuta & parvula laudo,
Cum res deficiunt; satis inter vilia fortis.
Verum, ubi quid melius contingit, & unctius; idem
Vos sapere, & solos ajo bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM.

EPIST. XVI.

Ne percuncteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivae,
Pomisne, & pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri,
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol;
Laevum discedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. quid si rubicunda benigne
Corna vepres & pruna ferant? si quercus, & ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?

Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces, etiam (si credis) amoenae,
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui, de te plus, quam tibi, credas:
Neve putes alium sapiente bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum, recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules: donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat; & his verbis vacuas permulceat aureis;
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit, & tibi & urbi,
Jupiter; Augusti laudes agnoscere possis?
Cum pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasceis indigno, detrahat idem.
Pone: meum est, inquit. pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem: neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordeat opprobriis falsis, mutenque colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret.
Quem, nisi mendosum, & mendacem? vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges, juraque servas:
Quo multae, magnaeque secantur judice lites:
Quo responsore, & quo causae teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota,
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non ureris, ajo.
Non hominem occidi. non pasces in cruce corvos.
Sum bonus, & frugi. renuit, negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus: accipiterque
Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.

Tu nihil admittes in te formidine poenae:
Sit spes fallendi; miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cum surripis unum;
Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat, & omne tribunal;
Quandocunque deos vel porco, vel bove placat;
Jane pater clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri, Pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da justo, sanctoque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
In triviis fixum cum se demittit ob assem,
Non video, nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat & obruitur re.
Vendere cum possis captivum, occidere noli.
Serviet utiliter. sine pascat durus aretque,
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
Annonae prosit, portet frumenta penusque.
Vir bonus, & sapiens audebit dicere Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. tollas licet. in manicis, &
Compedibus saevo te sub custode tenebo.
Ipse deus, simulatque volam, me solvet. opinor,
Hoc sentit; moriar. mors ultima linea rerum est.

AD SCÆVAM

EPIST. XVII.

Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis, & scis,
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Disce docendus adhuc, quae censet amiculus: ut si
Coecus iter monstrare velit, tamen aspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies, & primam somnus in horam
Delectat: si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si laedit caupona: Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis:
Nec vixit male, qui natus, moriensque fefellit.
Si prodesse tuis, paulloque benignius ipsum

Te

Te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus. si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes & facta, doce: vel junior, audi,
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
Mordacem Cynicum sic eludebat (ut ajunt)
Scurror ego ipse mihi, populo tu. rectius hoc, &
Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex
Officium facio; tu poscis vilia rerum
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
Tentantem majora, fere praesentibus aequum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus & angue
Vitabit chlamydem. morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. refer, & sine vivat ineptus.
Res gerere, & captos ostendere civibus hosteis,
Attingit solium Jovis, & coelestia tentat.
Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit, ne non succederet. esto.
Quid, qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Heic est aut nusquā, quod quaerimus. hic onus horret,
Ut parvis animis, & parvo corpore majus,
Hic subit, & perfert. aut virtus nomen inane est,
Aut decus, & pretium recte petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent. distat, sumasne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat. hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus, nec vendibilis, nec pascere firmus,
Qui dicit; clamat, victum date. succinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, & rixae multo minus, invidiaeque.
Brundusium comes, aut Surrentum ductus amoenū,
Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbreis,
Aut cistam effractam, & subducta viatica plorat;

Nota refert meretricis acumina; saepe catellam,
Saepe periscelidem raptam sibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis, verisque doloribus adsit.
Nec semel irrisus triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma: per sanctum juratus dicat Osirim,
Credite, non ludo. crudeles tollite claudum.
Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM.

EPIST. XVIII.

SI bene te novi metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurrae distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope majus,
Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque:
Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum, & utrinque reductum.
Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum saevo credas dictata magistro
Reddere: vel parteis mimum tractare secundas.
Alter rixatus de lana saepe caprina:
Propugnat nugis armatus. scilicet, ut non
Sit mihi prima fides; & vere quod placet, ut non
Acriter elatrem; pretium aetas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus.
Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem supra vireis, & vestit, & ungit:
Quem tenet argenti sitis importuna, famesque:
Quem paupertatis pudor, & fuga; dives amicus,
Saepe decem vitiis instuctior odit, & horret.
Aut si non odit, regit, ac veluti pia mater
Plus, quam se sapere, & virtutibus esse priorem
Vult, & ait prope vera: Meae (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est.
Arcta decet sanum comitem toga. desine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Vesti-

Vestimenta dabat pretiosa. beatus enim jam
Cum pulcris tunicis sumet nova consilia, & spes:
Dormiet iu lucem, scorto postponet honestum
Officium: nummos alienos pascet: ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam
Commissumque teges, & vino tortus & ira.
Nec tua laudabis studia. aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi dissiluit, donec suspecta severo
Conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion. tu cede potentis amici
Lenibus imperiis. quotiesque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta: canesque;
Surge, & inhumanae senium depone Camoenae,
Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta,
Romanis sollenne viris opus, utile famae,
Vitaeque, & membris: praesertim cum valeas, &
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet. scis quo clamore coronae
Proelia sustineas campestria: denique saevam
Militiam puer, & Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, & inexcusabilis absis,
Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
Curas. interdum nugaris rure paterno;
Partitur lintres exercitus: Actia pugna
Te duce per pueros hostili more refertur.
Adversarius est frater: lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, saepe videto.
Percunctatorem fugito: nam garrulus idem est:
Nec retinent patulae commissa fideliter aures:
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulcri caraeve puellae

Munere te parvo beet, aut incommodus angat,
Qualem commendes, etiam atque etiam adſpice; ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. ergo
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri:
Ut penitus notum ſi tentent crimina, ſerves,
Tuterisque tuo fidentem praeſidio, qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te poſt paullo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vireis.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remiſſi.
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
Deme ſupercilio nubem. plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges & percunctabere doctos.
Qua ratione queas traducere leniter aevum:
Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium ſpes.
Virtutem doctrina paret, naturane donet,
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum;
Quid pure tranquillet: honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitae.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus;
Quid ſentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus; ut mihi vivam
Quod ſupereſt aevi, ſi quid ſupereſſe volunt di.
Sit bona librorum, & proviſae frugis in annum
Copia, ne fluitem dubiae ſpe pendulus horae.
Haec ſatis eſt orare Jovem, qui donat, & aufert:
Det vitam, det opes, aequum mi animum ipſe parabo.

AD MÆCENATEM.

EPIST. XIX.

PRisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus. ut male sanos,
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poëtas.
Vina fere dulces oluerunt mane Camoenae.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. forum, putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis.
Hoc simul edixit; non cessavere poëtae
Nocturno certare mero, putere diurno,
Quid, si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,
Exiguaeque togae simulet textore Catonem;
Virtutemne repraesentet, moresque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua,
Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. quod si
Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus!
Libera per vacuum posui vestigia princeps;
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus Iambos
Ostendi Latio; numeros, animosque secutus
Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben.
At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos, & carminis artem;
Temperat Archilochi musam pede mascula Sappho,
Temperat Alcaeus: sed rebus, & ordine dispar,
Nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris,
Nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis
Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet, ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosae plebis suffragia venor
Impensis coenarum, & tritae munere vestis.
Non ego nobilium scriptorum auditor, & ultor,
Gram-

Grammaticas ambire tribus, & pulpita dignor.
Hinc illae lacrymae. spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
Si dixi; rides, ait, & Jovis auribus ista
Servas. fidis enim manare poëtica mella
Te solum; tibi pulcer. ad haec ego naribus uti
Formido, & luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo, & diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truceis inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM.

EPIST. XX.

Vertumnum Janumque, liber, spectare videris.
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus,
Odisti claveis, & grata sigilla pudico.
Paucis ostendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus. fuge, quo discedere gestis.
Non erit emisso reditus tibi. quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te laeserit. & scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur:
Carus eris Romae, donec te deserat aetas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Coeperis: aut tineas pasces taciturnus inerteis,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupeis detrusit asellum:
Iratus. quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi Sol tepidus plureis admoverit aureis,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Majores pennas nido extendisse loqueris:
Ut, quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis urbis belli placuisse, domique:
Corporis exigui, praecanum, Solibus aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te percunctabitur aevum:
Me quater undenos sciat implevisse Decembreis:
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER SECUNDUS

AD AUGUSTUM.

EPIST. I.

CUm tot sustineas & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Caesar.
Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras, hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros adsignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui praegravat arteis
Infra se positas; exstinctus amabitur idem.
Praesenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras;
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus sapiens, & justus in uno,
Te nostris ducibus, te Grajis anteferendo,
Caetera nequaquam simili ratione, modoque
Æstimat: & nisi quae terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit, & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetanteis,
Quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Graecorum sunt antiquissima quaeque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina; non est quod multa loquamur,
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Veni-

Venimus ad summum fortunae, pingimus, atque
Psallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina poëmata reddit;
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos, veteresque referri debet, an inter
Vileis, atque novos? excludat jurgia finis.
Est vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
Quid, qui deperit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas;
An quos & praesens, & postera respuet aetas?
Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
Utor permisso, caudaeque pilos ut equinae,
Paullatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem aestimet annis:
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus,
(Ut critici dicunt) leviter curare videtur,
Quo promissa cadant, & somnia Pythagorea.
Naevius in manibus non est, & mentibus haeret
Paene recens. adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos, numeratq; poëtas
Ad nostrum tempus, Livi scriptoris ab aevo.
Interdum vulgus rectum videt. est ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.
Si quaedam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur;
Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat aequo.
Non equidem insector, delendaque carmina Livi
Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo
Orbilium dictare: sed emendata videri,
Pulcraque, & exactis, minimum distantia, miror.
Inter quae verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paullo concinnior unus, & alter,

Injuste totum ducit, venditque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse
Compositum, illepideve putetur, sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorem, & præmia posci.
Recte, necne crocum, floresque perambulet Attae
Fabula, si dubitem: clament periisse pudorem
Cuncti paene patres, ea cum reprehendere coner,
Quae gravis Æsopus, quae doctus Roscius egit.
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, &, quae
Imberbes didicere, senes perdenda fateri.
Jam Saliare Numae carmen qui laudat, & illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
Ingeniis non ille favet, plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat: nos, nostraque lividus odit.
Quod si tam Graecis novitas invisa fuisset,
Quam nobis: quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret, tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis nugari Graecia bellis
Coepit, & in vitium fortuna labier aequa;
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum,
Marmoris aut eboris fabros, aut aeris amavit:
Suspendit picta vultum, mentemque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis:
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonae, ventique secundi.
Romae dulce diu fuit & sollenne, reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus certis expendere nummos:
Majores audire: minori dicere, per quae
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi studio. pueri, patresque severi
Fronde comas vincti coenant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior, & prius orto
Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum
est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri.

Scribimus indocti doctique poëmata passim.
Hic error tamen, & levis haec insania, quantas
Virtutes habeat, sic collige. vatis avarus
Non temere est animus: versus amat, hoc studet unũ,
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet,
Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
Pupillo, vivit siliquis, & pane secundo;
Militiae quamquam piger, & malus, utilis urbi.
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari,
Os tenerum pueri balbumque Poëta figurat,
Torquet ab obscoenis jam nunc sermonibus aurem.
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis, & invidiae corrector, & irae.
Recte facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur, & aegrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & praesentia numina sentit:
Coelesteis implorat aquas docta prece blandus:
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carmine Di superi placantur, carmine Manes.
Agricolae prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum spe finis dura ferentem;
Cum sociis operum, & pueris. & conjuge fida
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem brevis aevi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
Libertasque recurrenteis accepta per annos
Lusit amabiliter; donec jam saevus apertam
In rabiem verti coepit jocus. & per honestas
Ire minax impune domos. doluere cruento.
Dente lacessiti. fuit intactis quoque cura
Conditione super communi. quin etiam lex,
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Describi. vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum, delectandumque reducti.
Graecia capta, ferum victorem cepit, & arteis
Intulit agresti Latio. sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
Munditiae pepulere. sed in longum tamen aevum

Man-

Manserunt hodieque manent vestigia ruris.
Serus enim Graecis admovit acumina chartis:
Et post Punica bella quietus, quaerere coepit,
Quid Sophocles, & Thespis, & Aeschylus utile ferret.
Tentavit quoque rem si digne vertere posset:
Et placuit sibi; natura sublimis, & acer.
Nam spirat tragicum satis: & feliciter audet:
Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum; sed habet Comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. adspice, Plautus
Quo pacto parteis tutetur amantis ephebi:
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi:
Quantus sit Dorsennus edacibus in parasitis:
Quam non adstricto percurrat pulpita socco.
Gestit enim nummum in loculos dimittere, post hoc
Securus, cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
Subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc, terretque Poëtam:
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, stolidique, & depugnare parati,
Si discordet eques media inter carmina poscunt
Aut ursum, aut pugiles. his nam plebecula gaudet.
Verum, equitis quoq; jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos, & gaudia vana.
Quattuor aut plureis aulaea premuntur in horas:
Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves:
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi praebentem mimo spectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo. nam quae pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:

Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
Divitiaeque peregrinae. quibus oblitus actor
Cum stetit in scena, concurrit dextera laevae.
Dixit adhuc aliquid? nil sane. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putet, me, quae facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta: meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus: & modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quam spectatoris fastigia ferre superbi,
Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar:
Ut studio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala saepe poëtae,
(Ut vineta egomet caedam mea) cum tibi librum
Sollicito damus, aut fesso: cum laedimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprendere versum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non apparere labores
Nostros, & tenui deducta poëmata filo:
Cum speramus eo rem venturam, ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere; commodus ultro
Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operae pretium cognoscere, qualeis
Æditous habeat, belli spectata domique
Virtus; indigno non committenda poëtae.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Choerilus, incultis qui versibus, & male natis
Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum, tam care prodigus emit;
Edicto vetuit, ne quis se praeter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret aera;
Fortis Alexandri vultum simulantia. quod si
Judicium subtile videndis artibus, illud
Ad libros, & ad haec Musarum dona vocares,
Boeotum in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia atque

Mu-

Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius, Variuſque poëtae.
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quam per vatis opus, mores animique virorum
Clarorum apparent. nec Sermones ego mallem
Repenteis per humum, quam res componere geſtas:
Terrarumque ſitus & flumina dicere, & arceis
Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis te principe Romam,
Si quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neq; parvũ
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem, ſtulte quem diligit, urget,
Praecipue cum ſe numeris commendat, & arte.
Diſcit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec prave factis decorari verſibus opto.
Ne rubeam pingui donatus munere: & una
Cum ſcriptore meo capſa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

AD JULIUM FLORUM.

EPIST. II.

FLore bono, claroque fidelis amice Neroni.
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure, vel Gabiis; & tecum ſic agat: hic &
Candidus, & talos à vertice pulcer ad imos,
Fiet, eritque tuus, nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus herileis,
Litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.
Multa fidem promiſſa levant, ubi plenius aequo
Laudat venaleis, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla, meo ſum pauper in aere,
Nemo hoc mangonum faceret tibi. non temere à me
Quivis ferret idem. ſemel hic ceſſavit, &, ut fit,

In scalis latuit metuens pendentis habenae.
Des nummos, excepta nihil te si fuga laedat.
Ille ferat pretium, poenae securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum: ne mea saevus
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris super hoc, etiam, quod
Exspectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculi miles collecta viatica multis
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat, post hoc vehemens lupus, & sibi, & hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer;
Praesidium regale loco dejecit, ut ajunt.
Summe munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis:
Accipit, & bis dena super sestertia nummum.
Forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
I bone, quo virtus tua te vocat; i pede fausto,
Grandia laturus meritorum praemia. quid stas?
Post haec ille catus, quantumvis rusticus, Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romae nutriri mihi contingit, atque doceri,
Iratus Grajis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonae paullo plus artis Athenae:
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque inter silvas Academi quaerere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato:
Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
Caesaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris, & fundi; paupertas impulit audax,
Ut versus facerem. sed, quod non desit, habentem,
Quae poterunt unquam satis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus:
Singula de nobis anni praedantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem convivia, ludum:
Tendunt extorquere poëmata, quid faciam vis?

De-

Denique non omnes eadem mirantur, amantque.
Carmine tu gaudes: hic delectatur Iambis;
Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro.
Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu quod jubet alter.
Quod petis, id sane est invisum, acidumque duobus.
Praeter caetera. me Romaene poëmata, censes
Scribere posse inter tot curas, totque labores?
Hic sponsum vocat: hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini:
Hic extremo in Aventino: visendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. verum
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis, gerulisque redemtor.
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignũ:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, & versus tecum meditare canoros.
Scriptorũ chorus omnis amat nemus, & fugit urbeis
Rite cliens Bacchi somno gaudentis, & umbra.
Tu me inter strepitus nocturnos, atque diurnos
Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas.
Et studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris, & curis: statua taciturnius exit
Plerumque, & risu populum quatit. heic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis
Verba lyrae motura sonum connectere digner?

De seq. 56. vers. qui huc non faciunt, vide notas
HEINSI.

Frater erat Romae consulti rhetor: ut alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret: hic ut Mucius illi.
Qui minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono; hic elegos, mirabile visu,
Caelatumque novem Musis opus. adspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
Spectemus vacuam Romanis vatibus aedem.
Mox etiam, si forte vacas, sequere, & procul audi,
Quid ferat: & quare sibi nectat uterque coronam.
Caedimur: & totidem plagis consumimus hostem,

Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcaeus puncto illius: ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, & optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo, & supplex populi suffragia capto.
Idem, finitis studiis, & mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aureis.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, & se venerantur; & ultro,
Si taceas, laudant, quidquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quaecunque parum splendoris habebunt.
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur
Verba, movere loco: quamvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestae.
Obscurata diu populo, bonus eruet, atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quae priscis memorata Catonibus, atque Cethegis,
Nunc situs informis premit, & deserta vetustas.
Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus:
Vehemens, & liquidus, puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
Levabit cultu, virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, & torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur,
Praetulerim scriptor delirus, inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragoedos;
In vacuo laetus sessor plausorque theatro:
Caetera qui vitae servaret munia recto
More: bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
Et signo laeso non insanire lagenae:
Posset qui rupem, & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad sese: Pol me occidistis, amici,
Non servastis, ait: cui sic extorta voluptas;
Et demtus per vim mentis gratissimus error.

Ni-

* * * * * *
* * * * *

Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum.
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis:
Sed verae numeroſque modoſque ediſcere vitae.
Quocirca mecum loquor haec, tacitusque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphae;
Narrares medicis: quod quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtrata radice vel herba
Non fieret levius, fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem dî donarent, illi diſcedere pravam
Stultitiam, & cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus iſdem?
At ſi divitiae prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatur, & aere,
Quaedam (ſi credis conſultis) mancipat uſus,
Qui te paſcit ager, tuus eſt, & villicus Orbi
Cum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus
Te dominum ſentit. das nummos: accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti; nempe modo iſto
Paullatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emtor Aricini quondam, Vejentis & arvi,
Emtum coenat olus (quamvis aliter putat) emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refugit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc ſorte ſupre-
Permutet dominos, & cedat in altera jura. (ma,
Sic quia perpetuus nulli datur uſus, & haeres
Haeredem alterius, velut unda ſupervenit undam;
Quid vites proſunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſteis Getulo murice tinctas,

Sunt qui non habeant, est qui non curet habere.
Cur alter fratrum, cessare, & ludere, & ungi
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives, & importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Sylvestrem flammis, & ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum;
Naturae deus humanae, mortalis in unum-
Quodque caput; vultu mutabilis, albus, & ater.
Utar, & ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet haeres,
Quod non plura datis invenerit. & tamen idem
Scire volam, quantum simplex, hilarisque nepoti
Discrepet: & quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum
Invitus facias, neque plura parare labores:
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus, olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul absit. ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus, & idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
Non tamen adversis aetatem ducimus Austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi. quid, caetera jam simul isto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Thessala rides?
Nataleis grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior, & melior fis accedente senecta?
Quid te exemta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, discede peritis.
Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius aequo
Rideat, & pulset lasciva decentius aetas.

Q. HORATII FLACCI
DE
ARTE POETICA
LIBER.

AD PISONES.

HUmano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formae. pictoribus atque poëtis
Quaelibet audendi semper fuit aequa potestas,
Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vicissim:
Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni,
Incoeptis gravibus plerumque & magna professis,
Purpureus, latè qui splendeat, unus, & alter
Assuitur pannus: cum lucus, & ara Dianae,
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: & fortasse cupressum
Scis simulare. quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
Institui: currente rota cur urceus exit?
Denique sit, quod vis, simplex duntaxat, & unum.
Maxima pars vatum, pater, & juvenes patre digni,
Decipimur specie recti. brevis esse laboro,
Obscurus fio. sectantem laevia, nervi
Deficiunt animique: professus grandia, turget:
Serpit humi, tutus nimium, timidusque procellae.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam;
Delphynum sylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
Æmilium circa ludum faber imus & ungueis
Exprimet, & molleis imitabitur aere capillos;

In-

Infelix operis fumma, quia ponere totum
Nefciet. hunc ego me, fi quid componere curem,
Non magis effe velim, quam pravo vivere nafo,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam veftris, qui fcribitis, aequam
Viribus: & verfate diu, quid ferre recufent,
Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deferet hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis haec virtus erit, & Venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, & praefens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc fpernat promiffi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautufque ferendis;
Dixeris egregie, notum fi callida verbum
Reddiderit junctura novum. fi forte neceffe eft
Indiciis monftrare recentibus abdita rerum;
Fingere cincturis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia fumta pudenter
Et nova, fictaque nuper habebunt verba fidem, fi
Graeco fonte cadent parce detorta. quid autem
Caecilio, Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio, Varioque? ego, cur, acquirere pauca
Si poffum, invideor; cum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditaverit: & nova rerum
Nomina protulerit. licuit, femperque licebit
Signatum praefente nota producere nomen.
Ut fylvae foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas;
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, noftraque; five receptus
Terra Neptunus claffeis Aquilonibus arcet,
Regis opus; fterilifve diu palus, aptaque remis
Vicinas urbeis alit, & grave fentit aratrum:
Seu curfum mutavit iniquum frugibus amnis;
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt,
Nedum fermonum ftet honos, & gratia vivax.
Multa renafcentur, quae jam cecidere: cadentque,
Quae nunc funt in honore vocabula, fi volet ufus,
Quem penes arbitrium eft, & jus, & norma loquendi.
Res geftae regumque, ducumque, & triftia bella
Quo fcribi poffent numero monftravit Homerus.
Verfibus impariter junctis querimonia primum,
Poft etiam inclufa eft voti fententia compos.

Quis

Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant: & adhuc sub judice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit Iambo.
Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, & populareis
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus divos, puerosque deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
Et juvenum curas, & libera vina referre.
Descriptas servare vices, operumque colores,
Cur ego, si nequeo, ignoroque, poëta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis, ac prope socco
Dignis carminibus narrari coena Thyestae.
Singula quaeque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comoedia tollit:
Iratusque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri
Telephus, & Peleus: cum pauper, & exsul uterque,
Projicit ampullas, & sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulcra esse poëmata: dulcia sunto:
Et quocunque volent animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia laedent,
Telephe, vel Peleu. male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. tristia moestum,
Vultum verba decent: iratum plena minarum,
Ludentem lasciva, severum seria dicta.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum moerore gravi deducit, & angit.
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, Davusne loquatur, an heros:
Maturusne senex, an adhuc florente juventa
Fervidus; an matrona potens, an sedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
Scri-

Scriptor, honoratum si forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata: nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenae committis, & audes
Personam formare novam, servetur ad imum,
Qualis ab incoepto processerit, & sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota, indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte!
Dic mihi musa virum, captae post tempora Trojae,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbeis.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat. ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamq; & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat, & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quae
Desperat tractata nitescere posse, relinquit.
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulaea manentis, & usque
Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat;
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus, & annis.
Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo
Signat humum; gestit paribus colludere, & iram
Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi:
Ce.

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix.
Conversis studiis, aetas, animusque virilis
Quaerit opes, & amicitias, inservit honori:
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
Quaerit, & inventis miser abstinet, ac timet uti:
Vel quod res omneis timidè, gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor, castigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum;
Multa recedentes adimunt. ne forte seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles.
Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus, & quae
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri, promes in scenam: multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praesens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus:
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quae posci vult, & spectata reponi.
Nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat, & haereat apte.
Ille bonis faveatque, & concilietur amicis:
Et regat iratos, & amet peccare timenteis.
Ille dapes laudet mensae brevis: ille salubrem
Justitiam, legesque, & apertis otia portis.
Ille tegat commissa, deosque precetur, & oret,
Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubaeque
Æmula; sed tenuis, simplexque foramine pauco
Adspirare, & adesse choris erat utilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu.

Quo

Quo ſane populus numerabilis, ut pote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque coibat.
Poſtquam coepit agros extendere victor, & urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impune diebus;
Acceſſit numeriſque, modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet liberque laborum,
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcae motumque & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem.
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia praeceps:
Utiliumque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſteis Satyros nudavit, & aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit, eo quod
Illecebris erat, & grata novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, & potus, & exlex.
Verum ita riſores, ita commendare dicaceis
Conveniet Satyros, ita vertere ſeria ludo,
Ne, quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper, & oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubeis & inania captet.
Effutire leveis indigna tragoedia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
Non ego inornata, & dominantia nomina ſolum,
Verbaque, Piſones, Satyrorum ſcriptor, amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit, Davuſne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An cuſtos, famuluſque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar, ut ſibi quivis
Speret idem. ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem. tantum ſeries, juncturaque pollet:
Tantum de medio ſumtis accedit honoris.
Sylvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac poene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam,
Aut immunda crepent, ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, & pater, & res:

Nec

Nec si quid fricti ciceris probat, & nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi subjecta, vocatur Iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris accrescere jussit
Nomen Iambeis, cum senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,
Tardior ut paullo, graviorque veniret ad aureis:
Spondeos stabileis in jura paterna recepit
Commodus & patiens; non ut de sede secunda
Cederet, aut quarta socialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In scenam missos magno cum pondere versus,
Aut operae celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircone vager, scribamque licenter? an omneis
Visuros peccata putem mea, tutus, & intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proavi Plautinos & numeros, &
Laudavere sales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte, mirati: si modo ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto:
Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.
Ignotum tragicae genus invenisse Camoenae
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis:
Quae canerent agerentque peruncti faecibus ora:
Post hunc personae, pallaeque repertor honestae
Æschylus, & modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit, magnumque loqui, nitique cothurno.
Successit vetus his comoedia, non sine multa
Laude: sed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. lex est accepta, chorusque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtae,
Nec minimum meruere decus; vestigia Graeca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta,
Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clarisve potentius armis,
Quam lingua, Latium, si non offenderet unum-
Quemque poëtarum limae labor, & mora. vos ô,

Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coërcuit, atque
Praefectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus; bona pars non ungueis ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poëtae,
Si tribus Anticyris caput insanabile, nunquam
Tonsori Licino commmiserit. ô ego laevus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam:
Non alius faceret meliora poëmata. verum
Nil tanti est. ergo fungar vice cotis; acutum
Reddere quae ferrum valet, exsors ipsa secandi.
Munus, & officium, nil scribens ipse, docebo.
Unde parentur opes, quid alat formetque poëtam:
Quid deceat, quid non: quo virtus, quo ferat error.
Scribendi rectè, sapere est & principium & fons.
Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae:
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit, patriae quid debeat, & quid amicis,
Quo sit amore, parens, quo frater amandus, & hospes,
Quod sit conscripti, quod judicis officium, quae
Partes in bellum missi ducis; ille profectò
Reddere personae scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vita morumque jubebo
Doctum imitatorem, & vivas hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis morataque rectè
Fabula, nullius Veneris, sine pondere & arte,
Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
Quam versus inopes rerum nugaeque canorae.
Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo
Musa loqui; praeter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in parteis centum deducere. dicat
Filius Albini, si de quincunce remota est
Uncia, quid superat? poteras dixisse triens. heus,
Rem poteris servare tuam. redit uncia: quid fit?
Semis. at haec animos aerugo & cura peculi
Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro, & laevi servanda cupresso?
Aut prodesse volunt, aut delectare poëtae:

Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, eſto brevis: ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſſa, ſint proxima veris;
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi praetereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci;
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret aera liber Soſiis: hic & mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus.
Nam neque chorda ſonum reddit, quem vult manus, & mens:
Poſcentique gravem perſaepe remittit acutum,
Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine; non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius uſque,
Quamvis eſt monitus, venia caret, & citharoedus
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem;
Sic mihi qui multum ceſſat, fit Choerilus; ille,
Quem bis terque bonum, cum riſu miror: & idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.
Ut pictura, poëſis erit, quae, ſi propius ſtes,
Te capiet magis, & quaedam, ſi longius abſtes.
Haec amat obſcurum: volet haec ſub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen.
Haec placuit ſemel: haec decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te ſapis; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. conſultus juris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt virtute diſerti
Meſſallae, nec ſcit quantum Caſcellius Aulus.
Sed tamen in pretio eſt. mediocribus eſſe poëtis
Non dî, non homines, non conceſſere columnae.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum unguentum, & Sardo cum melle papaver

 Offen-

Offendunt; poterat duci quia coena sine istis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paullum à summo discessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilae, discive, trochive quiescit,
Ne spissae risum tollant impune coronae:
Qui nescit, versus tamen audet fingere. quid ni?
Liber & ingenuus; praesertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices faciesve Minerva:
Id tibi judicium est, ea mens. si quid tamen olim
Scripseris, in Meci descendat judicis aureis,
Et patris, & nostras: nonumque prematur in annum.
Membranis intus positis delere licebit,
Quod non ediderís. nescit vox missa reverti.
Silvestreis homines sacer, interpresque deorum
Caedibus, & victu foedo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigreis, rapidosque leones.
Dictus & Amphion, Thebanae conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. fuit haec sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere vago: dare jura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. dictae per carmina sortes:
Et vitae monstrata via est: & gratia regum
Pieriis tentata modis: ludusque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyrae sollers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quaesitum est. ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quid prosit video ingenium. alterius sic
Altera poscit res, & conjurat amice.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer: sudavit, & alsit:
Abstinuit Venere & vino. qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
Nunc satis est dixisse, Ego mira poëmata pango:
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
Et quod non didici, sane nescire fateri.

Ut praeco, ad merceis turbam qui cogit emendas,
Assentatores jubet ad lucrum ire poëta;
Dives agris, dives positis in foenore nummis.
Si vero est, unctum qui rectè ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum; mirabor, si sciet inter-
Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Laetitiae. clamabit, Pulchre, bene, recte:
Pallescet super his: etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem saliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborent,
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quinctilio si quid recitares, Corrige, sodes,
Hoc, ajebat, & hoc. melius te posse negares,
Bis, terque expertum frustra; delere jubebat.
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,
Quin sine rivali teque & tua solus amares.
Vir bonus & prudens, versus reprehendet inerteis,
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit:
Fiet Aristarchus, nec dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? hae nugae seria ducent
In mala derisum semel, exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies aut morbus regius urget.
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur,
Hic, dum sublimeis versus ructatur, & errat,
Si veluti merulis, intentus decidit auceps
In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
Clamet, io cives; non sit, qui tollere curet.

Si quis curet opem ferre, & demittere funem,
Qui ſcis, an prudens huc ſe dejecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poëtae
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Inſiluit. ſit jus, liceatque perire poëtis.
Invitam qui ſervat, idem facit occidenti.
Nec ſemel hoc fecit, nec ſi retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famoſae mortis amorem.
Nec ſatis apparet, cur verſus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus. certe furit. ac velut urſus,
Objectus caveae valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugit recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

A01 1465217

[illegible] Google

Digitized by Google

BI

Digitized by Google